

स्वास्थ्य कार्यक्रमहरुको बार्षिक प्रगति

प्रतिबेदन

२०८०।०८१

यशोधरा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
स्वास्थ्य शाखा
बैदौली कपिलबस्तु

दुई शब्द

यशोधरा गाउँपालिकाले प्रत्येक नागरिकलाई संविधानले प्रत्याभूत गरेको स्वास्थ्यलाई मौलिक हकका रूपमा मान्यता दिन प्रतिबद्ध छ । विश्वव्यापी स्वास्थ्य कभरेज प्राप्त गर्न यशोधरा गाउँपालिकाले स्वास्थ्य नीतिका आधारभूत सिद्धान्तका साथै राष्ट्रिय स्वास्थ्य क्षेत्र रणनीति, आवधिक योजना र अन्य नीतिगत दस्तावेजहरू कार्यान्वयन गर्न प्रतिबद्ध छ। यशोधरा गाउँपालिकाले आधारभूत र आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न धेरै कार्यक्रमहरू प्रारम्भ र कार्यान्वयन गरेको छ र यस प्रगति प्रतिवेदनमा झल्किएझैं उत्कृष्ट नतिजा हासिल गरेको छ। स्वास्थ्य संस्थाहरूको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन गर्न, सान्दर्भिक सरोकारहरू हेर्न, र आगामी वर्षहरूका लागि प्रमाण-आधारित कार्यहरूको निर्णय गर्नका लागि यहाँहरूका कार्यक्रमहरूको नियमित समीक्षा गर्नु महत्त्वपूर्ण कर्तव्य हो। यशोधरा गाउँपालिकाले विभिन्न तहमा आयोजित वार्षिक स्वास्थ्य समीक्षा कार्यशालाहरूको शृङ्खलाबाट समीक्षा र प्रतिबिम्ब संकलन गरी आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को बृहत् वार्षिक स्वास्थ्य प्रतिवेदन, आफ्नो शृङ्खलाको प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेको थाहा पाउँदा मलाई खुसी लागेको छ ।

यस प्रतिवेदनमा प्रस्तुत तथ्याङ्कहरूले उपलब्धिहरू र आविष्कारहरू, अवरोधहरू, र सम्भावित भविष्यका कार्य बिन्दुहरू सहित स्वास्थ्य सेवा वितरण प्रणालीका सबै भागहरूको वार्षिक कार्यसम्पादनलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ। यस प्रतिवेदनमा पहिचान गरिएका कमी र प्राथमिकताहरूलाई सम्बोधन गरेर, यशोधरा गाउँपालिकाको तर्फबाट पालिकाको उच्च गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रणालीलाई सुदृढ गर्न महत्त्वपूर्ण लगानी गरिने कुराको प्रतिबद्धता गर्न सक्छु। स्वास्थ्य क्षेत्रमा कामको समन्वयका लागि विकास साझेदार र नागरिक समाजलगायत सबै पक्षसँग सहकार्य गर्न म प्रतिबद्ध छु । उच्च गुणस्तरीय, निष्पक्ष पहुँचयुक्त स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दै यशोधरा गाउँपालिकाले “समृद्ध यशोधरा, स्वस्थ यशोधरा बासी” भन्ने नारालाई वास्तविकतामा परिणत गर्ने दिशामा प्रगति गरिरहेको छ। म विश्वस्त छु कि यस वार्षिक स्वास्थ्य प्रतिवेदनले स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूलाई पालिकाको स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपलब्ध उत्तम प्रमाणहरू प्रयोग गरेर योजना बनाउने र निर्णयहरू कसरी गर्ने भन्ने पक्षको नजर दिनेछ।

शिव दयाल तिवारी
गाउँपालिका अध्यक्ष

शिव दयाल तिवारी
गा. पा. अध्यक्ष

दुई शब्द

यशोधरा गाउँपालिका गाउँपालिका बैदली कपिलबस्तुमा निर्वाचित भए पछि महिलाहरुको हक हितको लागि विभिन्न प्रयासहरु गर्दै आएको छु । यशोधरा गाउँपालिकामा बेला बेलामा महिला चेक जाँचको लागि स्वास्थ्य शिविर , पाठेघरको क्यान्सर पहिचान शिविर , स्थायी बन्ध्याकरणको शिविर संचालन गराउने गरेको छु । यशोधरा गाउँपालिकाबाट संचालित यशोधरा आधारभुत अस्पतालमा १२ हप्ता सम्मको गर्भपतनको लागि ब्यावस्थापन समेतको गरेको छु । गाउँपालिका भित्र रहेको विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट गर्भावती महिला दिदि बहिनीहरुको लागि आइरन संगै क्याल्सियम चक्री तथा प्रत्येक गर्भ जाँचमा १ पैकेट आयो नुन र आमा र बच्चालाई बचाउनको लागि १ थान सुपानेट झुलको समेत ब्यावस्थापन गरेको छु पालिका भित्रको सम्पूर्ण महिला दिदि बहिनी तथा आमाहरुको स्वास्थ्यको ब्यवस्थापनको लागि नयाँ नयाँ योजना तथा कार्यक्रमहरु ल्याइ यहाँहरुको स्वास्थ्यको सुधारको कार्य गर्दै आएको छु । गाउँपालिका भित्रको स्वास्थ्य प्रति गर्नु पर्ने ब्यावस्थापक मैलै आफु भएको अनुभुति गर्दा मलाइ धेरै नै खुसी लाग्दछ । आर्थिक बर्ष २०८०।०८१ मा हामीले गरेको कार्यहरुको बार्षिक स्वास्थ्य प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न पाउँदा धेरै नै हर्षित भएको छु । यशोधरा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संस्थाहरु कार्यरत कर्मचारी र समुदायहरुमा काम गर्ने FCHV लगायत सबै प्रकारका स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरुले गरेका प्रयासहरुको प्रशंसा गर्दछु। यशोधरा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न महत्वपूर्ण योगदान सम्पूर्ण आईएनजीओ, गैरसरकारी संस्था आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु

गुन्जादेवी मौर्या
गाउँपालिका उपाध्याक्ष

गुन्जा देवी मौर्या
गा. पा. उपाध्यक्ष

दुई शब्द

यो प्रतिवेदन यस यशोधरा गाउँपालिका बाट आर्थिक वर्ष ०८०१८१ मा स्वास्थ्य क्षेत्रमा भए गरेका कार्य प्रगतिको सँगालो हो । यस प्रतिवेदनमा पालिकाको सामाजिक नक्शा र पालिका भित्रका स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरणका साथै गत आर्थिक वर्षमा उक्त स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट उपलब्ध गराइएको सेवाहरूको बारेमा विभिन्न चार्टहरूबाट देखाइनुका साथै स्वास्थ्य संस्थाहरूको भौतिक अवस्थाको पनि विश्लेषण गरिएको छ । यसका साथै स्वास्थ्यको क्षेत्रमा क्रियाशिल रहेका स्वास्थ्यकर्मीहरू र स्वयंसेविकाहरूले जन समुदायको स्वास्थ्यलाई दृष्टिगत गरी दिइएका सेवाहरूको बारेमा पनि सविस्तार उल्लेख गरिएको छ । स्वास्थ्य संस्था अनुसारको स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धि प्रगति विवरण HMIS प्रतिवेदन eLMIS संचालन अवस्थाको बारेमा समेत उल्लेख गरिएको छ ।

गत आर्थिक वर्षमा पालिका भित्रका नागरिकहरूलाई स्वास्थ्य उपचारमा सहुलियत उपलब्ध गराइदिनका लागि गाउँपालिकाको कार्यालयबाट लुम्बिनी प्रदेश सरकार तथा नेपाल सरकारमा सिफारिस गरिएको र सो अनुसार सहुलियत प्राप्त भएको विवरण पनि समावेश गरिएको छ । गत वर्षमा सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत किशोरीहरूको रक्त अल्पता परिक्षण कार्यक्रम, ज्येष्ठ नागरिकको उपचार सम्बन्धी शिविर कार्यक्रम, विभिन्न प्रकारका खोप कार्यक्रम लगायत विभिन्न कार्यक्रम सन्चालन भएका थिए । नवजात शिशु तथा बालरोगको उपचारका लागि एकीकृत व्यवस्थापनका कार्यहरू भएको व्यहोरा पनि प्रतिवेदनमा उल्लेख गरिएको छ । पाँच बर्ष मुनिका बच्चाको विरामी संख्या पोषण कार्यक्रम प्रजनन स्वास्थ्य गर्भवती जाँचका साथै औलो रोग क्षयरोग हातिपाइले एच. आइ. भि. एड्स, रक्तचाप, मधुमेह जस्ता रोगहरू नियन्त्रण गर्नका लागि गाउँपालिका बाट भए गरेका प्रयासका बारेमा विस्तृत रूपमा उल्लेख गरिएको छ ।

समग्रमा यो प्रतिवेदनले यशोधरा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी अवस्थाको विश्लेषण गरेको छ । यस पालिकामा स्वास्थ्य सेवामा संलग्न रहनु भएका सम्पूर्ण स्वास्थ्यकर्मीहरू र स्वयं सेविकाहरूलाई उहाहरूले पुर्याउनु भएका योगदानका लागि हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु र आगामी दिनहरूमा पनि स्वास्थ्य सेवाको कार्यमा अझ कटिबद्ध भएर लाग्नु हुनेछ भन्ने आशा लिएको छु । यस प्रतिवेदनको आधारमा पालिकाको आगामी स्वास्थ्य सम्बन्धी रणनीति तय गर्नका लागि थप सहयोग गर्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु । साथै पालिकाको स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धमा अध्ययन गर्न चाहने व्यक्तिहरू तथा स्वास्थ्य कर्मीहरूको लागि समेत यो प्रतिवेदन पठनिय रहनेछ भन्ने आशा लिएको छु । यस पालिकामा आर्थिक वर्ष ०८०१८१मा भएका स्वास्थ्य सम्बन्धी गतिविधिहरू लाई प्रतिवेदनको रूपमा तयार गरी प्रकाशन गर्नु भएकोमा यस पालिकाको स्वास्थ्य शाखामा कार्यरत सि .अ .हे. व. मनोज कोरीलाई हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

ऋषभ देव खनाल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

हार्दिक धन्यवाद

आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ को यशोधरा गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखाको वार्षिक स्वास्थ्य प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्न पाउँदा निकै खुसी लागेको छ । यो प्रतिवेदन स्वास्थ्य संस्थाबाट सम्पादन गरिएको प्रतिवेदन हो स्वास्थ्य सेवा वितरण प्रणालीका सबै अंगहरूको वार्षिक कार्यसम्पादनलाई संक्षेपित गर्दछ। यो प्रगति प्रतिवेदनले सबै तहमा बलियो र प्रमाणमा आधारित योजना निर्देशित गर्ने प्रयास पनि गर्दछ। मेरो विचारमा, यस प्रतिवेदनमा उत्पन्न भएका प्रमाणहरू आगामी वर्षहरूमा प्रमाण-आधारित कार्यक्रमहरूको विकास र कार्यान्वयनका लागि सहायक हुन् ।

स्वास्थ्य मन्त्रालयबाट लिइएको राष्ट्रिय स्वास्थ्य नीति २०७६, राष्ट्रिय स्वास्थ्य क्षेत्र रणनीति, प्रादेशिक स्वास्थ्य नीति २०७७, प्रथम पञ्चवर्षीय योजना (२०७६/७७-२०८०/८१) र अन्य राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक नीतिहरू कार्यान्वयन गरी विश्वव्यापी स्वास्थ्य कवरेजको लक्ष्य हासिल गर्न प्रतिबद्ध छ। यशोधरा गाउँपालिकाले संघीय र प्रादेशिक नीतिपत्रहरूमा उल्लिखित लक्ष्यहरू पूरा गर्न मद्दत गर्ने स्वास्थ्य क्षेत्रमा धेरै उल्लेखनीय उपलब्धिहरू गरेकोमा म खुशी छु। यशोधरा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य संस्थाहरू कार्यरत कर्मचारी र समुदायहरूमा काम गर्ने FCHV लगायत सबै प्रकारका स्वास्थ्य सेवा प्रदायकहरूले गरेका प्रयासहरूको प्रशंसा गर्दछु। यशोधरा गाउँपालिकाको स्वास्थ्य अवस्था सुधार गर्न महत्वपूर्ण योगदान सम्पूर्ण आईएनजीओ, गैरसरकारी संस्था आभार व्यक्त गर्न चाहन्छु । उहाँहरू हाम्रो हार्दिक आभार र बधाईको हकदार हुनुहुन्छ किनभने यहाँहरूको प्रयास बिना हामीले गरेको सफलता हासिल गर्न र दिगो हुन सकेनौं। हामी हाम्रा उपलब्धिहरूमा खुसी हुनैपर्छ, हामीले अझै पनि पहुँचमा रहेका कोसेढुङ्गाहरू पूरा गर्न र पहिले नै पुगेको प्रगतिलाई कायम राख्ने प्रयासलाई तीव्रता दिनमा ध्यान केन्द्रित गर्न आवश्यक छ ।

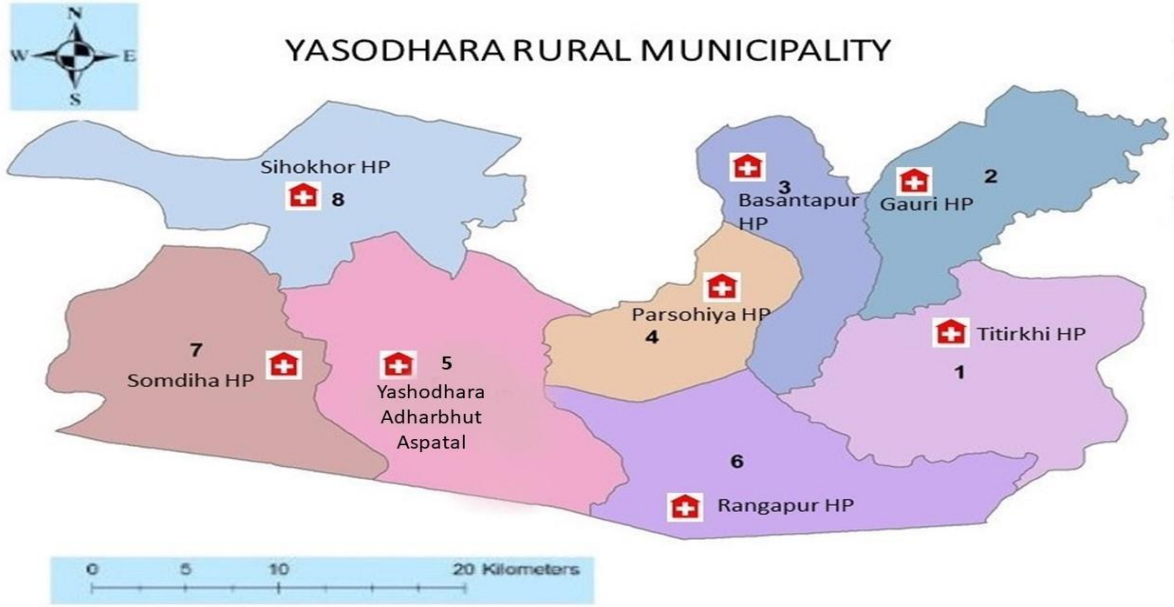

वीरेन्द्र कुमार मिश्र
स्वास्थ्य शाखा प्रमुख
वीरेन्द्र कुमार मिश्र
स्वास्थ्य संयोजक

बिषय सुची

यशोधरा गाउँपालिकाको सामाजिक नक्सा र स्वास्थ्य संस्थाको बिवरण.....	8
यशोधरा गाउँपालिकाको अनुमानित लक्षित जनसंख्या	9
यशोधरा गाउँपालिका मातहतका स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक पूर्वाधार ,उपलब्ध सेवा लगायतको विवरण.....	10
स्वास्थ्य संस्था अनुसार प्रतिबेदनको अवस्था आ व ०८०।०८१	11
राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको स्वास्थ्य संस्था अनुसार प्रतिबेदनको अवस्था आ व ०८०।०८१.....	12
स्वास्थ्य संस्था अनुसार LMIS प्रतिवेदन अवस्था (LMIS Reporting Status)	13
eLMIS संचालन अवस्था (Roll Out भएको स्वास्थ्य संस्थामा)	13
सहुलियतको लागि सिफारिश विवरण (संघिय सरकार) २०८०।८१.....	14
प्रदेश स्वास्थ्य उपचार बिशेष आर्थिक सुबिधाको लागि सिफारिश विवरण (प्रदेश सरकार बाट रु २,००,०००).....	14
प्रदेश सरकारबाट संचालित सामुदायीक विद्यालयका किशोरीहरुको रक्त परीक्षण कार्यक्रम को अवस्था	15
प्रदेश सरकारबाट ८० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकहरुको उपचार कार्यक्रम विवरण २०८०।८१	15
भ्याक्सिन तथा कोल्ड चैन सामग्रीहरु	16
राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम	17
लक्षित जनसंख्या.....	17
नियमित खोप सेवा मार्फत सरसफाई प्रबर्धन कार्यक्रम स्वास्थ्य संस्था अनुसार: आ.व.२०८०।८१	18
खोप कार्यक्रम को स्वास्थ्य संस्था अनुसार कभरेज - आ.व. २०८०।८१.....	19
नवशिशु तथा बालरोगको एकिकृत ब्यवस्थापन कार्यक्रम	22
आर्थिक बर्ष २०८०।०८१ मा वडा अनुसार ५ बर्ष मुनिको बिरामी बच्चा संख्या	22
वडा अनुसार झाडापखाला भएको ५ बर्ष मुनिको बच्चा संख्या र उपचार गरिएको संख्या.....	23
रुघाखोकी लागेको ५ बर्ष मुनिको बालबालिका (३ बर्षको).....	23
पोषण कार्यक्रम	24
यशोधरा गाउँपालिकाको पोषण अवस्थाको एक झलक.....	24
स्वास्थ्य संस्थामा भर्न भएको कुपोषित बच्चा बिवरण वडा अनुसार	25
किशोरी आइरन कार्यक्रम	26
मातृ तथा नव शिशु कार्यक्रम	26
बर्थिंग सेन्टरमा प्रसुति.....	27
घरमा हुने प्रसुति संख्या.....	28

प्रसुति पश्चात जाँच.....	28
प्रजनन स्वास्थ्य रूग्णता सेवा.....	30
परिवार नियोजन कार्यक्रम	31
सुरक्षित गर्भपतन सेवा.....	31
क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम.....	32
क्षयरोगको बिरामी संख्या वडा अनुसार	34
औलो नियन्त्रण कार्यक्रम.....	35
वडा अनुसार मलेरिया परिक्षण भएको संख्या.....	36
मलेरिया नियन्त्रणका लागि झुल बितरण.....	36
हात्ती पाइले रोग नियन्त्रण अभियान.....	37
हात्ती पाइले प्रगति वडा अनुसार.....	37
राष्ट्रिय कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम.....	38
यशोधरा गाउँपालिको अवस्था वडा अनुसार	38
एच आइ भि अवस्था	39
नसर्ने रोगको अवस्था	40
रक्ताचाँपको उपचारमा रहेको बिरामी संख्या वडा अनुसार.....	40
मधुमेहको उपचारमा रहेको बिरामी संख्या वडा अनुसार.....	41
दम रोग उपचारमा रहेको बिरामी संख्या वडा अनुसार.....	41
छारे रोग उपचारमा रहेको बिरामी संख्या वडा अनुसार.....	42
यशोधरा गाउँपालिकाबाट स्वास्थ्य क्षेत्रमा भएको उत्कृष्ट कार्यहरु	43

यशोधरा गाउँपालिकाको सामाजिक नक्सा र स्वास्थ्य संस्थाको विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको प्रकार	संख्या
आधारभूत अस्पताल	१ (१५ बेड)
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	०
स्वास्थ्य चौकी	७
आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र	०
सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई	०
शहरी स्वास्थ्य केन्द्र	०
शहरी स्वास्थ्य प्रबर्दन केन्द्र	०
आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	०
आयुर्वेद औषधालय	०
नागरिक आरोग्य केन्द्र	१

यशोधरा गाउँपालिकाको अनुमानित लक्षित जनसंख्या

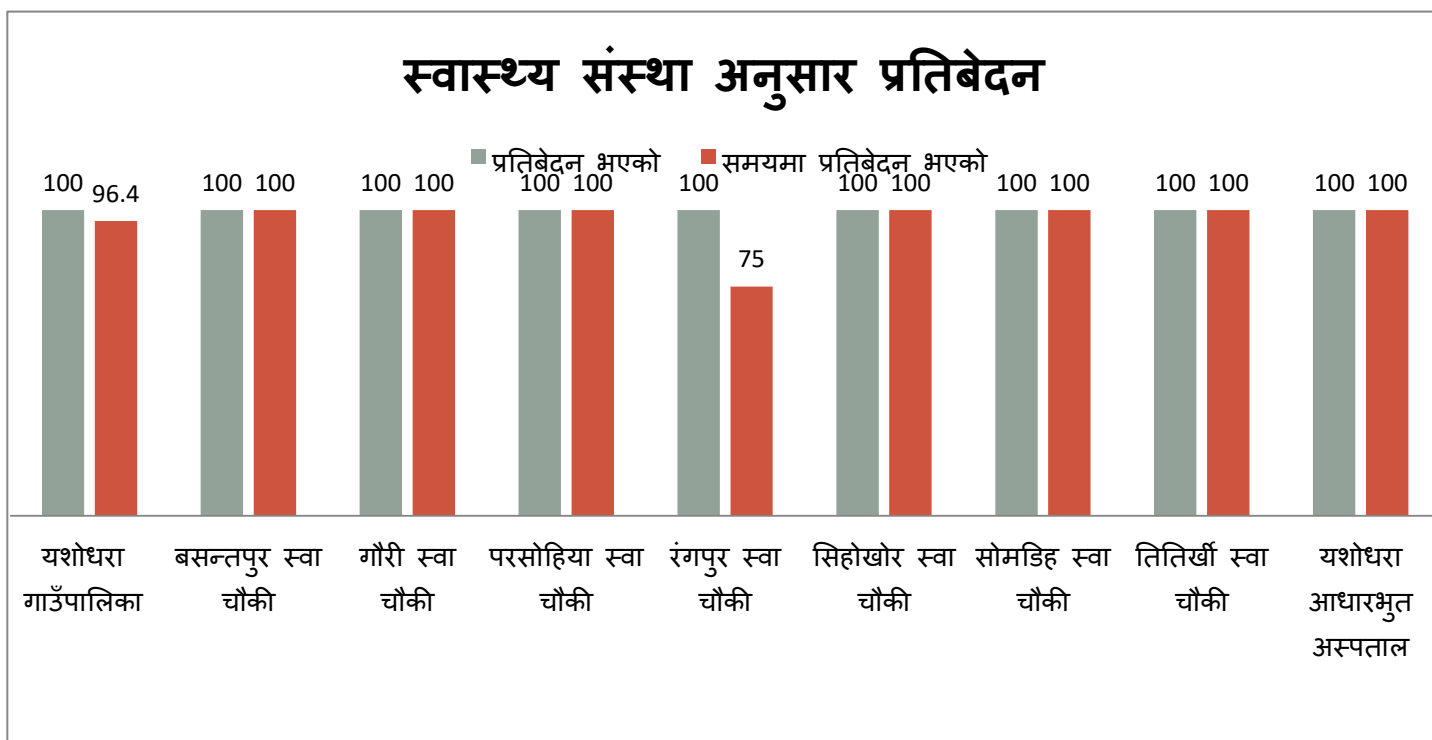
लक्षित समुह	संख्या	लक्षित समुह	संख्या
जम्मा जनसंख्या	४५७७१	१०-१९ वर्ष उमेरका जनसंख्या	१०८३०
अनुमानित जीवित जन्म	१०१५	१५-४९ वर्षका प्रजनन उमेर महिला	१२३५८
०-११ महिनाका बालबालिका	९६४	१५-४९ वर्षका विवाहित महिला	८७५५
१२-२३ महिनाका बालबालिका	९४२	अनुमानित गर्भवती महिला	११९१
१५-२३ महिनाका बालबालिका	९०७		
०-२३ महिनाका बालबालिका	१४५०		
६-५९ महिनाका बालबालिका	४२४०		
१२-५९ महिनाका बालबालिका	३७५५		
०-५९ महिनाका बालबालिका	५३४४		
०-१४ वर्षका बालबालिका	१६१७५		
१५ म.-१५ वर्षसम्मका बालबालिका	१५२३४		

यशोधरा गाउँपालिका मातहतका स्वास्थ्य संस्थाको भौतिक पूर्वाधार ,उपलब्ध सेवा लगायतको विवरण

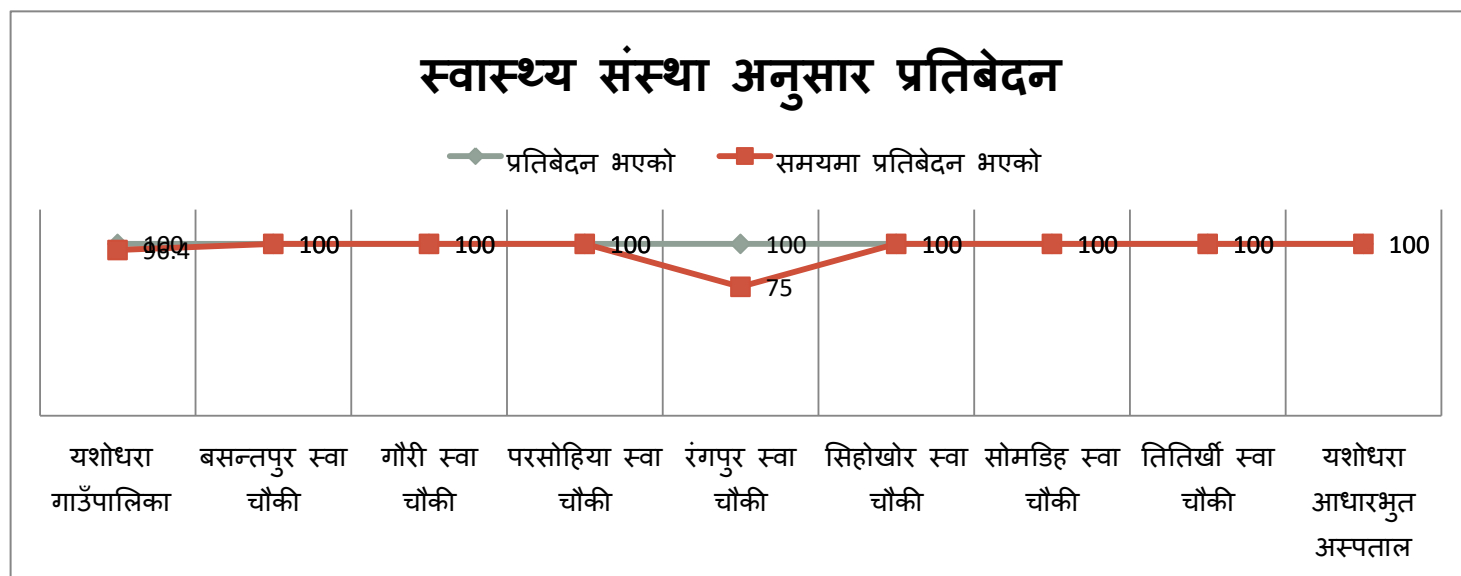
विवरण	भएको संख्या	नभएको संख्या	विवरण	जम्मा स्वास्थ्य संस्था संख्या
स्वास्थ्य संस्थाको मापदण्ड बमोजिमको भवन	१		सुरक्षित गर्भपतन सेवा साइट संख्या	१
खानेपानी सुविधा भएको स्वास्थ्य संस्था	८		Implant सेवा साइट संख्या	६
शौचालय सुविधा भएको स्वास्थ्य संस्था	७	१	IUCD सेवा साइट संख्या	१
विद्युत सुविधा सुविधा भएको स्वास्थ्य संस्था	८		५ वटै परिवार नियोजनको सेवा भएको संख्या	१
एम्बुलेन्स सेवा भएको स्वास्थ्य संस्था	१	७	डट्स सेन्टर संख्या	८
ल्यापटप वा कम्प्युटर भएको	८		CB-DOTS	०
इन्टरनेट सुविधा भएको	८		प्रयोगशाला सेवा संख्या	३
खोप केन्द्र संख्या	४०		माइक्रोस्कोपी सेन्टर संख्या	१
खोप केन्द्रको आफ्नै भवन	०		HTC साईट संख्या	०
गाउँघर क्लिनिक संख्या	३२		PMTCT साईट	८
गाउँघर क्लिनिकको आफ्नै भवन	०		CB-PMTCT साईट	०
बर्थिंग सेन्टर संख्या	१		किशोर किशोरी मैत्री साइट संख्या	२
MA साइट	१		OTC साईट संख्या	४

स्वास्थ्य संस्था अनुसार प्रतिबेदनको अवस्था आ व ०८०।०८१

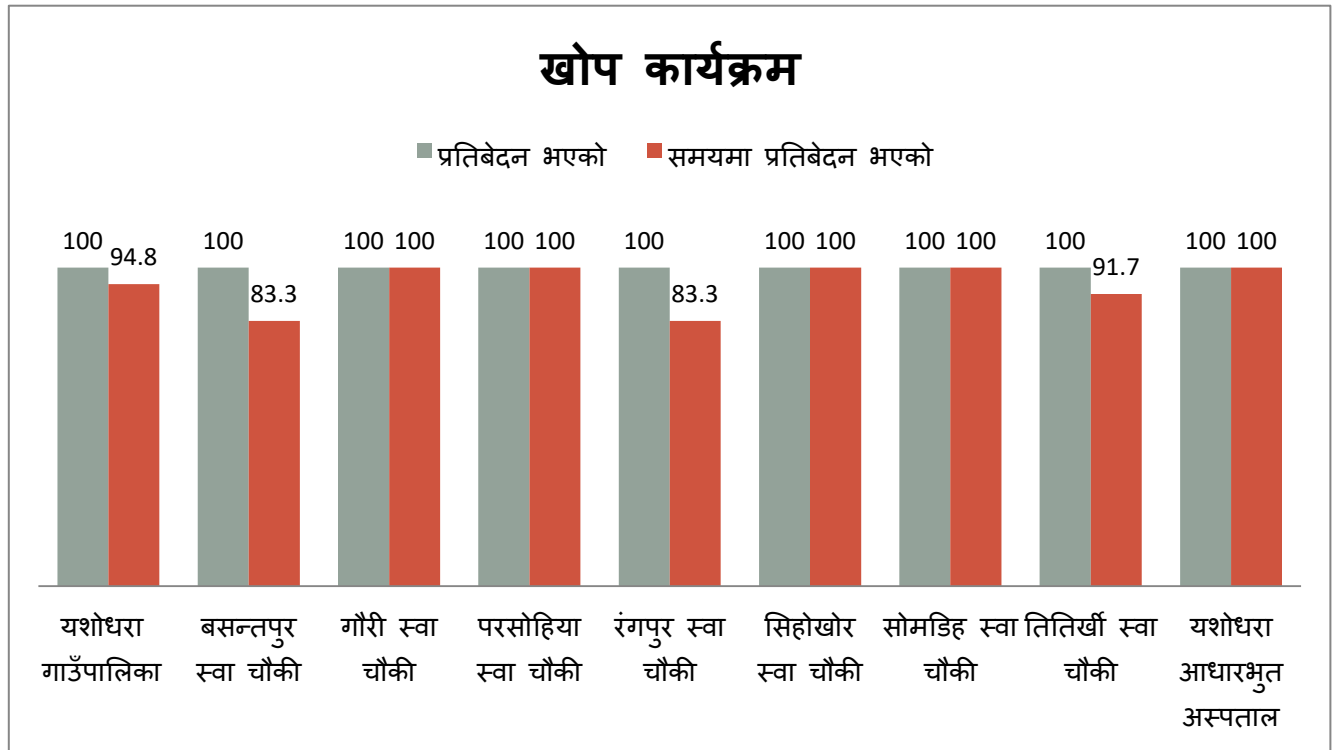
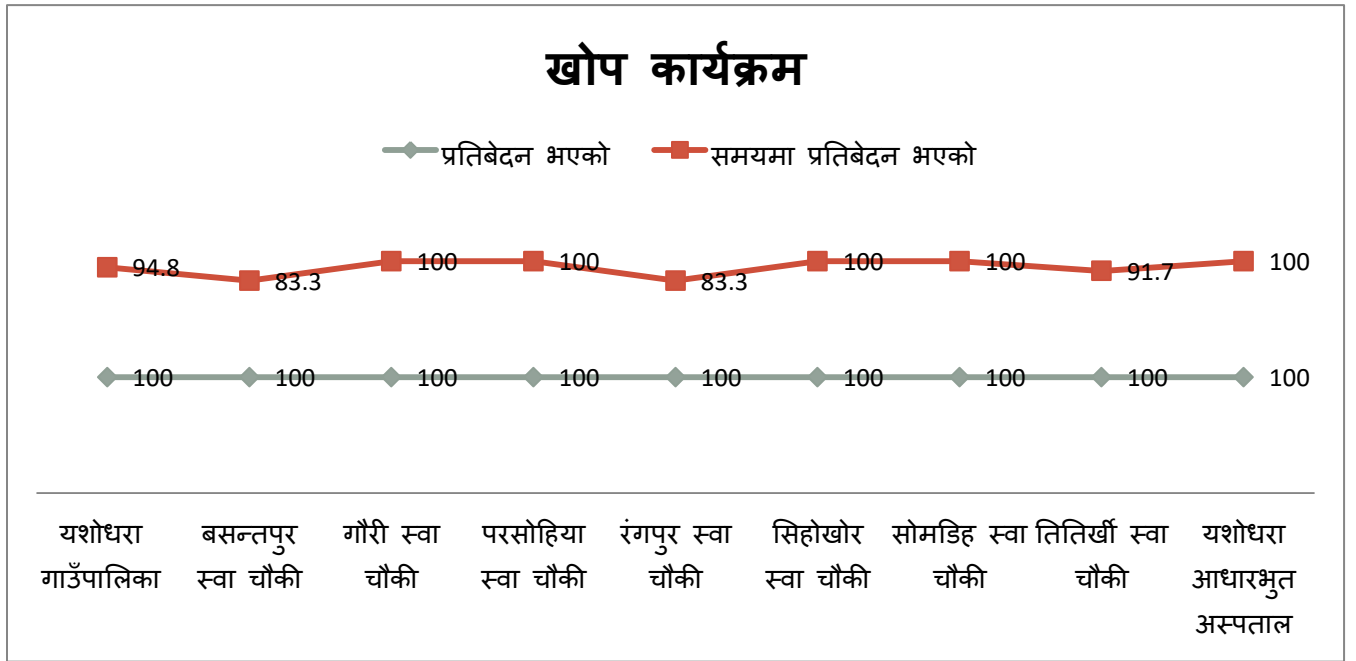
स्वास्थ्य संस्था अनुसार प्रतिबेदन

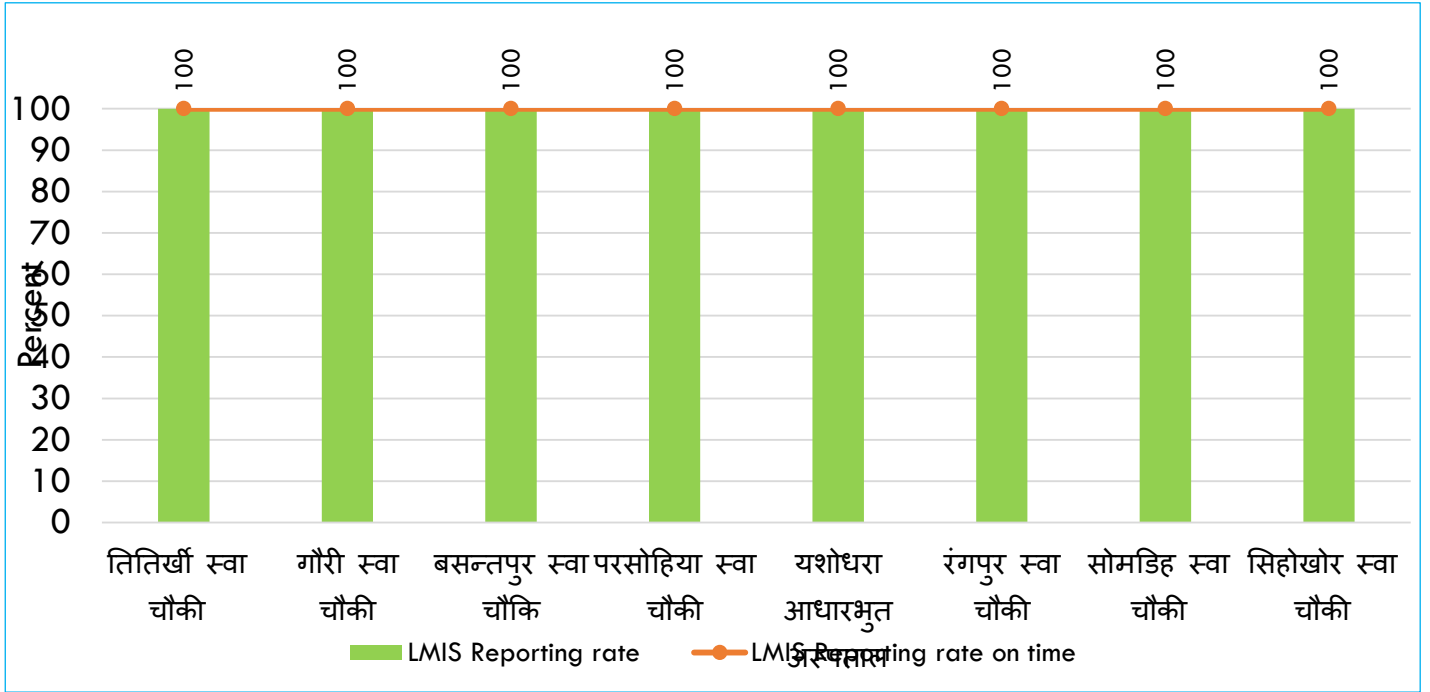
स्वास्थ्य संस्था अनुसार प्रतिबेदन

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमको स्वास्थ्य संस्था अनुसार प्रतिबेदनको अवस्था आ व ०८०।०८१

स्वास्थ्य संस्था अनुसार LMIS प्रतिवेदन अवस्था (LMIS Reporting Status) २०८०।८१

eLMIS संचालन अवस्था (Roll Out भएको स्वास्थ्य संस्थामा)

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	eLMIS संचालन अवस्था
तितिर्खी स्वा चौकी	तितिर्खी स्वा चौकी
गौरी स्वा चौकी	गौरी स्वा चौकी
बसन्तपुर स्वा चौकी	बसन्तपुर स्वा चौकी
परसोहिया स्वा चौकी	परसोहिया स्वा चौकी
यशोधरा आधारभुत अस्पताल	यशोधरा आधारभुत अस्पताल
रंगपुर स्वा चौकी	रंगपुर स्वा चौकी
सोमडिह स्वा चौकी	सोमडिह स्वा चौकी
सिहोखोर स्वा चौकी	सिहोखोर स्वा चौकी

सहुलियतको लागि सिफारिश विवरण (संघिय सरकार) २०८०।८१

सेवाग्राहीको रोगको प्रकार	संख्या
मुटु	९
क्यान्सर	१०
अलजाइमर	०
पार्किन्सन	०
इस्पाइनल इन्जुरी	०
सिकल सेल ऐनीमिया	२
मृगौला रोगीको ऐक्युट रेनल फेलियर	२

प्रदेश स्वास्थ्य उपचार विशेष आर्थिक सुबिधाको लागि सिफारिश विवरण
(प्रदेश सरकार बाट रु २,००,०००) २०८०।८१

सेवाग्राहीको रोगको प्रकार	संख्या
मृगौला प्रत्यारोपन	०
क्यान्सर रोग	५
मुटुको भल्भ फेर्ने	०

प्रदेश सरकारबाट संचालित सामुदायीक विद्यालयका किशोरीहरुको रक्त परीक्षण कार्यक्रम को अवस्था

क्र स	विद्यालयको नाम	रक्त परीक्षण गरिएका किशोरी संख्या	रक्त अल्पता नभएका किशोरी संख्या	रक्त अल्पता भएका किशोरीको संख्या				रक्त अल्पता प्रतिशत	कैफियत
				माइल्ड	मोडरेट	कडा	जम्मा		
१	अनिरुद्ध मा वि	३१७	९०	१५९	६३	५	२२७	७१ %	
२	बसुदेव मा वि	१६९	०	८७	७९	३	१६९	१००%	
	जम्मा	४८६	९०	२४६	१४२	८	३९६	८१%	

प्रदेश सरकारबाट ८० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकहरुको उपचार कार्यक्रम विवरण २०८०।८१

८० वर्ष माथिका जेष्ठ नागरिकहरुको उपचार गरिएको संख्या		मुख्य रोगहरुको विवरण
महिला	पुरुष	
२०४	३४५	B.P., Sugar , दम ,

भ्याक्सिन तथा कोल्ड चेन सामग्रीहरू

सि.न.	सामाग्रीहरू नाम	जम्मा मौज्दात	संचालनमा रहेको	बिग्रेको
१.	रेफ्रिजेरेटर संख्या (Normal)	१	१	
२.	डीप फ्रीजर संख्या	१	१	
३.	रेफ्रिजेरेटर संख्या (ILR)	२	१	बिग्रेको
४.	भ्याक्सिन क्यारिअर संख्या (०.६ लिटर)	२१	२१	
५.	भ्याक्सिन क्यारिअर संख्या (०.४ लिटर)	५०	५०	
६.	फम प्याड संख्या	८	८	
७.	आईस प्याक संख्या	१००	१००	
८.	कोल्ड बक्स संख्या	१२	१२	
९.	AEFI Kit Box	१०	१०	

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रम (NIP), पहिलो विस्तारित खोप कार्यक्रम (EPI), २०३४ मा सुरु भएको थियो र यो सरकारको प्राथमिकता १ कार्यक्रम हो। दिगो विकास लक्ष्यहरू (SDGs) मा पुग्नको लागि खोप महत्त्वपूर्ण छ। खोपले अन्य कुनै पनि स्वास्थ्य वा सामाजिक सेवाहरू भन्दा धेरै मानिसहरूमा पुग्छ, यसलाई प्राथमिक हेरचाहको आधारशिला र विश्वव्यापी स्वास्थ्य कभरेजको लागि महत्त्वपूर्ण सुचक बनाउँछ। SDG3 हासिल गर्न खोपलाई महत्त्वपूर्ण बनाउँछ।

राष्ट्रिय खोप कार्यक्रमले कुल बाह्र एन्टिजेन्स-बीसीजी, डीपीटी-हिब (पेन्टा), पीसीभी, ओपीभी (बीओपीभी), एफआईपीभी, दादुरा रुबेला (एमआर), जापानी इन्सेफलाइटिस, रोटा र टीसीभीलाई नेपालको स्वास्थ्य संस्थामा १६६०० भन्दा बढी सेवा वितरण बिन्दुहरू मार्फत प्रदान गरेको छ। विसं २०३४ (सन् १९७७) मा उन्मूलन भई बिफर अहिले इतिहास बनेको छ। मातृ र नवजात टिटानस (MNT) 2005 मा हटाइयो र उन्मूलन स्थिति तब देखि जारी छ।

संघीय स्तरमा, परिवार कल्याण डिभिजन (FWD) ले विभिन्न खोप गतिविधिहरूको योजना, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्दछ, जबकि लजिस्टिक व्यवस्थापन खण्डले FWD को बाल स्वास्थ्य र खोप खण्डले निर्देशन दिए अनुसार देशभर खोपहरू खरिद, भण्डारण र वितरण गर्दछ। NHEICC नियमित र पूरक खोपहरूको लागि सञ्चार र सामाजिक परिचालन उपकरणहरू उत्पादन गर्न जिम्मेवार छ र खोप खण्डसँग नजिकबाट काम गर्दछ।

स्वास्थ्य कार्यालय कपिलबस्तु र यशोधरा गाउँपालिकाले विभिन्न खोप गतिविधिहरूको योजना, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्दछ। प्रदेशिक स्वास्थ्य लजिस्टिक म्यानेजमेन्ट सेन्टर (PHLMC) ले कोल्ड-चेन व्यवस्थापन सहित खोप र खोप सम्बन्धित वस्तुहरूको भण्डारण र वितरण सहितको लजिस्टिक योजना कार्यान्वयन गर्दछ। सन् २०२६ सम्ममा दादुरा र रुबेला (एमआर) उन्मूलन गर्ने राष्ट्रिय लक्ष्यअनुरूप प्रदेश सरकारले एमआर र यससँग सम्बन्धित अपाङ्गता र रोगको समुदायमा सार्ने रोगलाई रोक्न गहन रूपमा काम गरिरहेको छ।

लक्षित जनसंख्या

- BCG, DPT-HepB-Hib, OPV, fIPV, PCV र दादुरा/रुबेला1 (MR1) खोपका लागि १ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरू।
- JE, टाइफाइड र MR2 का लागि १२-२३ महिनाका बालबालिका
- टिटानस टक्सोइड युक्त (Td) खोपको लागि अपेक्षित गर्भावस्था।

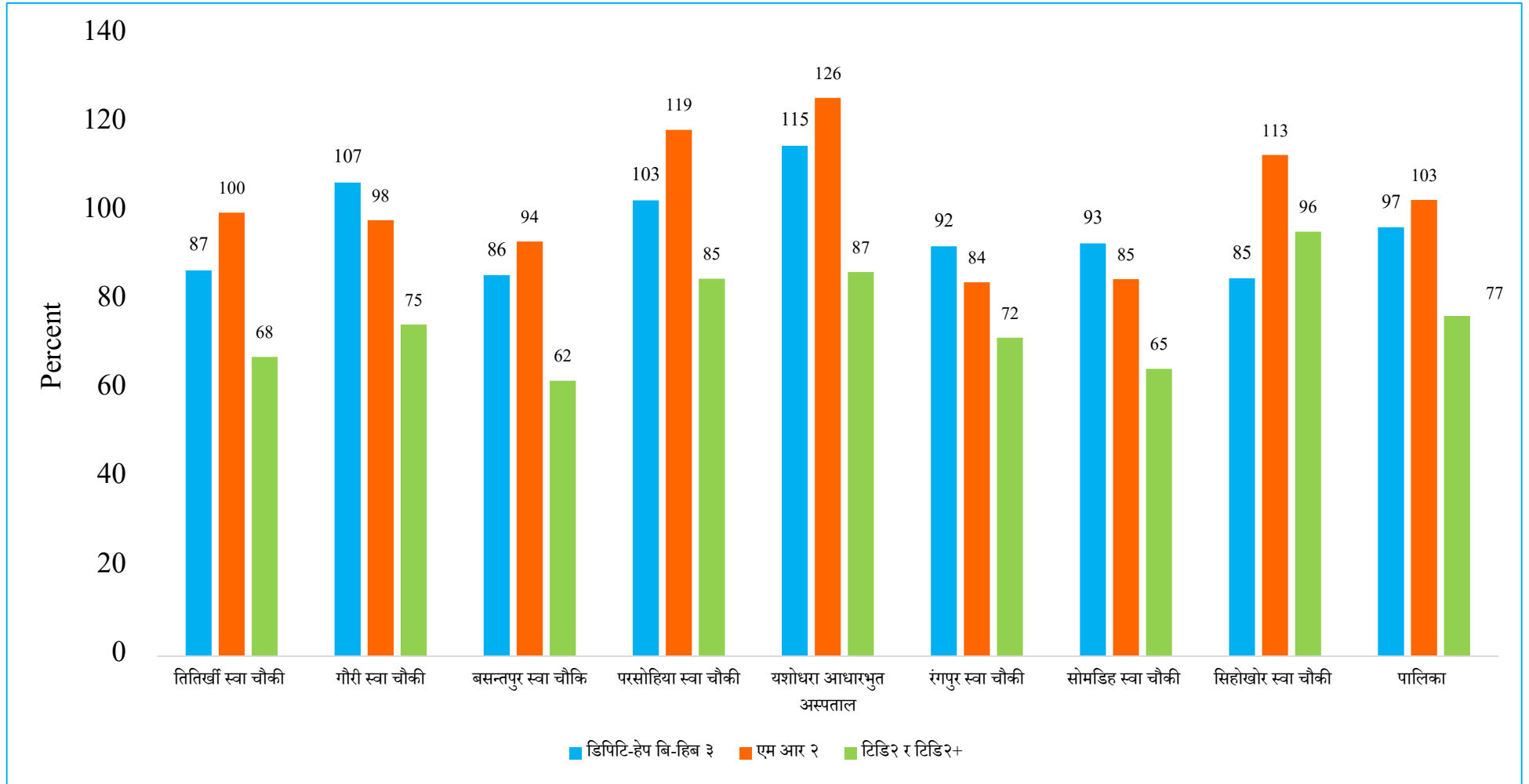
प्रमुख उपलब्धिहरू

- पूर्ण खोप घोषणा (FID) निर्देशिका अनुसार यशोधरा गाउँपालिका भित्रका सबै वडाहरूबाट पूर्ण खोप घोषणा गरिएको छ।
- Penta1 को कभरेज बढेको छ र Penta1 vs MR2 को छोड्ने दर घटेको छ, र यशोधरा गाउँपालिका १ श्रेणीमा पर्न सफल भएको छ।
- FID माइक्रोप्लानिडको आधारमा, FID दिगोपन अभियान सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सफलतापूर्वक लागू गरिएको छ।

नियमित खोप सेवा मार्फत सरसफाई प्रबर्धन कार्यक्रम
स्वास्थ्य संस्था अनुसार: आ.व.२०८०।८१

सस्था	सेसन योजना संख्या	सेसन संचालन संख्या	सहभागी अभिभावकको संख्या
BASANTAPUR HP KAPILBASTU	60	60	725
GAURI HP KAPILBASTU	60	26	468
PARSOHIYA HP_KAPILBASTU	60	60	965
RANGAPUR HP KAPILBASTU	60	60	1042
SIHOKHOR HP_KAPILBASTU	60	60	1059
SOMDIHA HP_KAPILBASTU	60	60	1433
TITIRKHI HP_KAPILBASTU	60	60	1535
YASODHARA ADHARBHUT ASPATAL	60	60	1115
Total	480	446	8342

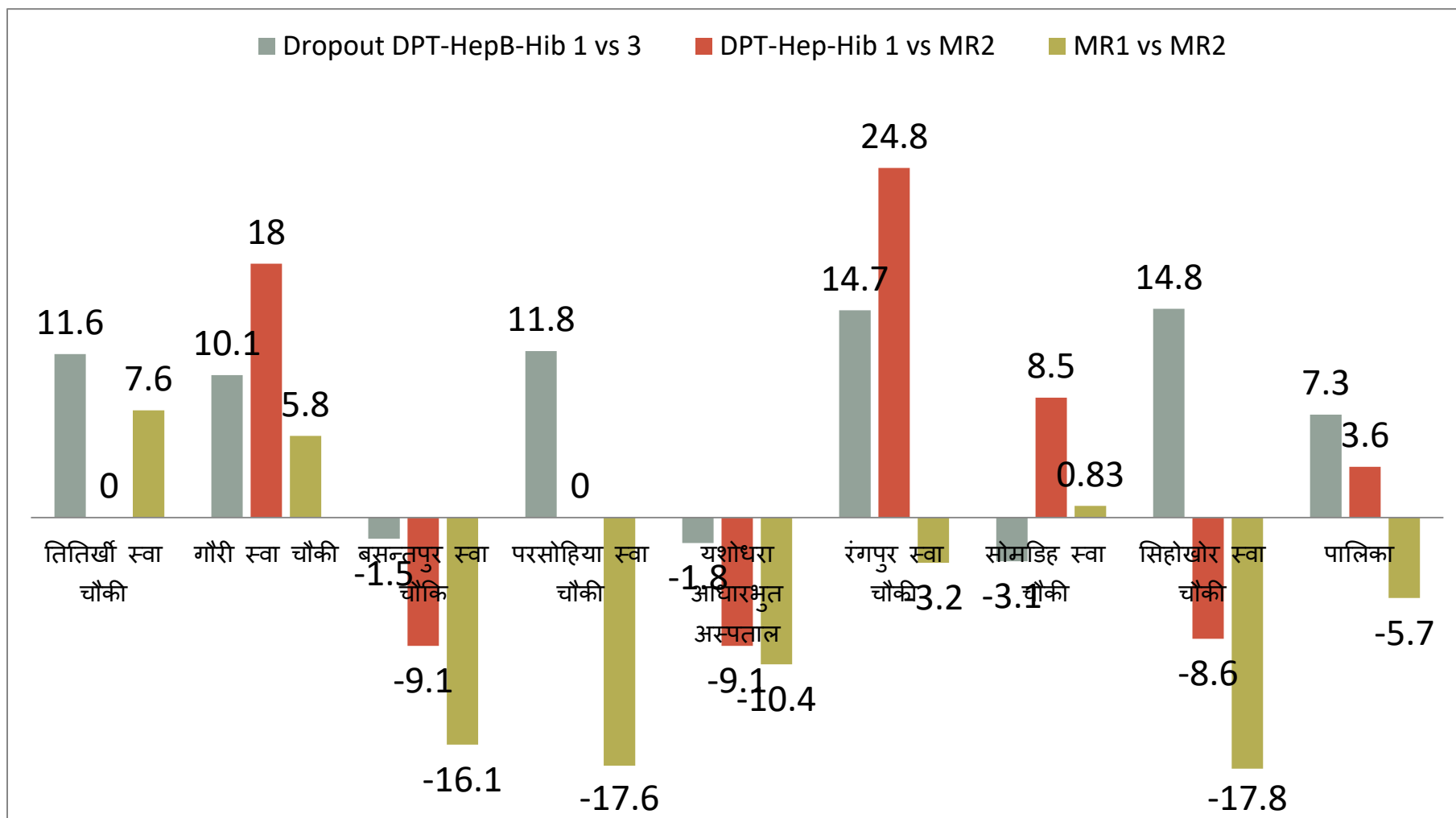
खोप कार्यक्रम को स्वास्थ्य संस्था अनुसार कभरेज - आ.व. २०८०/८१

माथि देखाइएको ग्राफमा सबै भन्दा राम्रो कभरेज यशोधरा आधारभुत अस्पताल तथा तथा सबै भन्दा कम कभरेज रंगपुर र सोमडिह स्वास्थ्य चौकी छ ।

खोप कार्यक्रम

स्वास्थ्य संस्था अनुसार ड्रप आउट दर - आ.व.२०८०/८१

माथि देखाइएको ग्राफमा सबै भन्दा राम्रो कम ड्रप आउट सोमडिह स्वास्थ्य चौकी तथा सबै भन्दा धेरै ड्रप आउट कभरेज रंगपुर स्वास्थ्य चौकी छ ।

खोप खेर गएको दर

Shrawan 2080 to Asar 2081			
Organisation unit / Data	6.25 e - Vaccine wastage rate (MR)	6.25 a - Vaccine wastage rate (BCG)	6.25 d - Vaccine wastage rate (JE)
Yasodhara Rural Municipality	49.2	84.3	47
BASANTAPUR HP KAPILBASTU	62.8	88.7	48.9
GAURI HP KAPILBASTU	24.2	70.6	26.3
PARSOHIYA HP_KAPILBASTU	53	85.8	50.4
RANGAPUR HP KAPILBASTU	64.6	88.2	69.8
SIHOKHOR HP_KAPILBASTU	53.3	86.8	50.7
SOMDIHA HP_KAPILBASTU	49.1	84.3	48
TITIRKHI HP_KAPILBASTU	41.4	80.9	31.9
YASODHARA ADHARBHUT ASPATAL	37.6	81.6	38.4

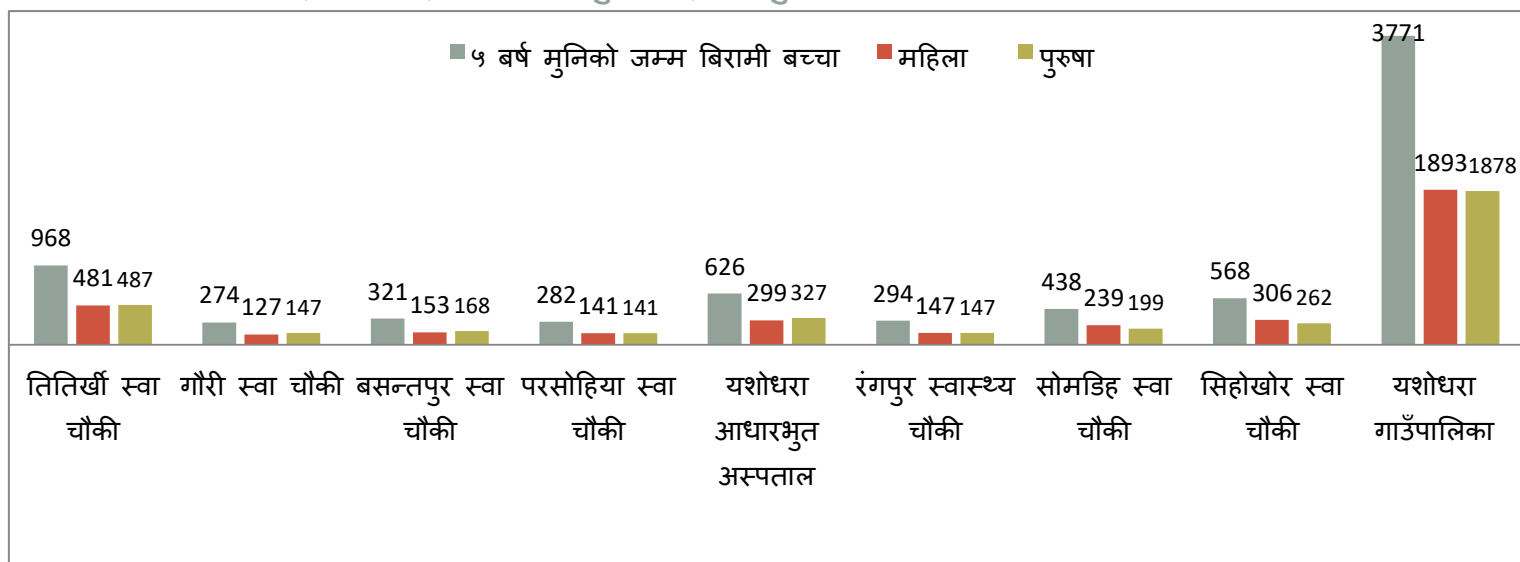
सबै प्रकारको खोपहरू (BCG, MR, र JE) को लागि खेर दरहरू बढी हुने अनुमान गरिएको छ जुन 6 घण्टा भित्र (JE को लागि मात्र 1 घण्टा) वा खोप सेसन पूरा भएपछि, जुन पहिले आउँछ। नेपालमा, BCG, MR, र JE खोपहरूको लागि 'प्रति सेसन एक भायल' प्रयोग गरिन्छ। माथिको चार्ट अनुसार यशोधरा गाउँपालिको सबै स्वास्थ्य संस्थाबाट भ्यक्सिन खेर दर उच्च रहेको छ। भ्यक्सिन खेर दरलाई नियन्त्रण गर्न पालिकाले योजना बनाइ नयाँ तरिकाले गर्दै जानु पर्छ।

Organisation unit / Data	6.25 f - Vaccine wastage rate (OPV)	6.25 h - Vaccine wastage rate (TCV)	6.25 c - Vaccine wastage rate (FIPV)
Yasodhara Rural Municipality	13.8	18.8	26.2
BASANTAPUR HP KAPILBASTU	23.1	24.2	38.6
GAURI HP KAPILBASTU	9.5	20.3	20.6
PARSOHIYA HP_KAPILBASTU	24	27.4	18.5
RANGAPUR HP KAPILBASTU	12.8	22.4	37.5
SIHOKHOR HP_KAPILBASTU	14.8	13.1	25.6
SOMDIHA HP_KAPILBASTU	11.4	17.9	29.4
TITIRKHI HP_KAPILBASTU	9.2	21.9	22
YASODHARA ADHARBHUT ASPATAL	9.3	7.7	21.2

नवशिशु तथा बालरोगको एकीकृत व्यवस्थापन कार्यक्रम

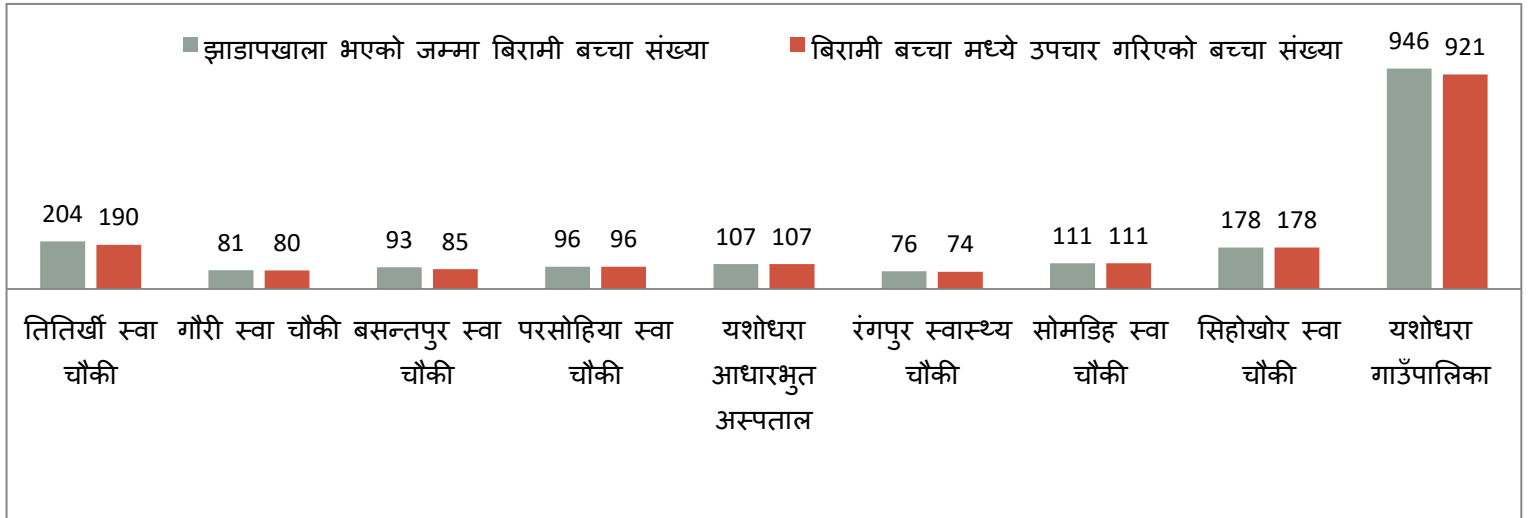
नवजात शिशु र बाल रोगको समुदाय आधारित एकीकृत व्यवस्थापन (CBIMNCI) बाल रोगको एकीकृत व्यवस्थापन (CBIMNCI) र नवजात शिशु स्याहार प्याकेज (CBNCP) को एकीकृत कार्यक्रम हो। यस कार्यक्रमको लक्ष्य नवजात शिशु र बाल स्वास्थ्य सुधार गर्नुका साथै उनीहरूको स्वास्थ्य सुधारमा योगदान पुऱ्याउनु र पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको रोग र मृत्युदर घटाउनु हो। IMNCI कार्यक्रम पाँच प्रमुख घातक रोगहरूलाई सम्बोधन गर्ने बाल-बाँच्ने एकीकरण प्याकेज हो । सामुदायिक तथा स्वास्थ्य संस्थाको स्तरमा पखाला, निमोनिया, कुपोषण, दादुरा र मलेरियाले नवजात शिशुको मृत्युदर र विकृति घटाउन केन्द्रित रहेको सामुदायिक तथा स्वास्थ्य संस्थाको स्तरमा नवजात शिशुको मृत्युदरका प्रमुख कारण संक्रमण, कम तौल , समयपूर्वता, हाइपोथर्मिया, र एस्फक्सिया हुन ।

आर्थिक बर्ष २०८०।०८१ मा वडा अनुसार ५ बर्ष मुनिको बिरामी बच्चा संख्या

यशोधरा गाउँपालिका भित्र ५ बर्ष मुनिको बच्चा बिरामी दर निकै उच्च रहेको देखिन्छ । ४७२४ पाँच बर्ष मुनिको संख्या भएको यो पालिकामा जम्म ३७७१ जना बच्चा बिरामी भइ स्वास्थ्य संस्थामा दर्ता भइ सकेको देखिन्छ । माथि उल्लेखित डाटा अनुसार यशोधरा गाउँपालिका वडा न १ मा जनसंख्या भन्दा १.५ गुणा ५ बर्ष मुनिको बच्चाहरूले सेवा उपभोग गरि सकेको छन तथा डाटा अनुसार सबै भन्दा कम ५ बर्ष मुनिको बच्चाहरू बिरामी भएको वडा २ रहेको देखिन्छ ।

वडा अनुसार झाडापखाला भएको ५ बर्ष मुनिको बच्चा संख्या र उपचार गरिएको संख्या

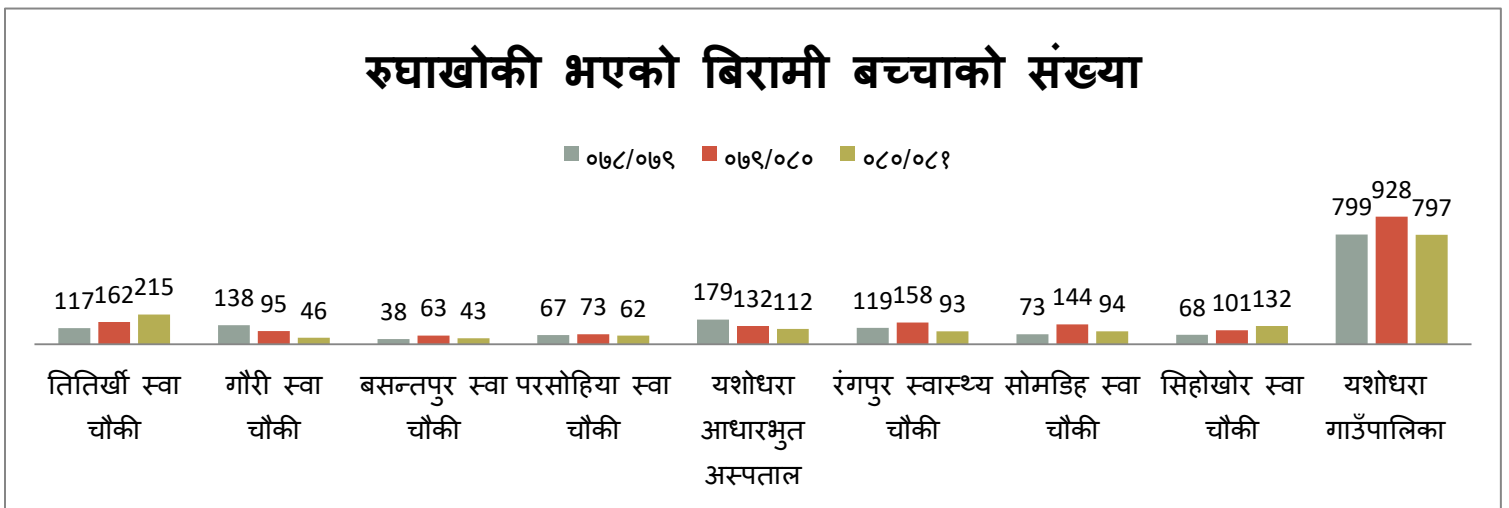

उल्लेखित डाटा अनुसार वडा न १ तितिर्खी स्वास्थ्य चौकीबाट झाडापखालाको बिरामी धेरै रहेको देखिन्छ । तथा १ बर्ष भरिमा न्युन मात्रामा बच्च बिरामी हुने ६ न वडा रहेको छ ।

रुघाखोकी लागेको ५ बर्ष मुनिको बालबालिका (३ बर्षको)

माथि उल्लेखित चार्ट अनुसार यशोधरा गाउँपालिका वडा न १ मा रुघाखोकीको बिरामी हुने बच्चाको संख्या बढ्दो क्रममा रहेको छ तथा बाँकी वडाहरुमा हेर्ने हो भने रुघाखोकी हुने बच्चाको संख्या दर घट्दो क्रममा रहेको छ ।

रुघाखोकी भएको बिरामी बच्चाको संख्या

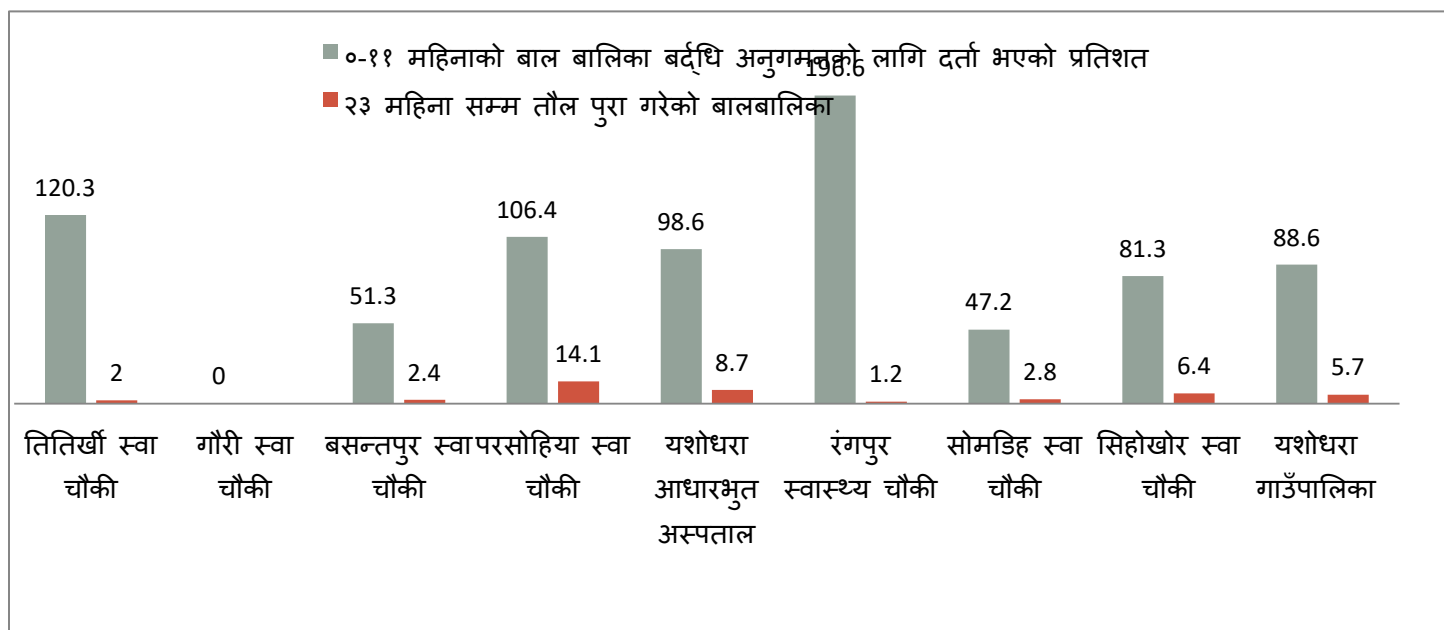

पोषण कार्यक्रम

पोषण बच्चाको, वृद्धि र विकासको महत्त्वपूर्ण पक्ष हो र सबै दिगो विकास लक्ष्यहरू (SDGs) को द्रुत प्राप्तिको लागि एक पूर्व शर्त हो। राम्रो पोषण एक स्वास्थ्य शिशु, स्वास्थ्य बच्चा, र मातृ स्वास्थ्य, बलियो प्रतिरक्षा प्रणाली, सुरक्षित गर्भावस्था र प्रसव, गैर-संक्रामक रोगहरूको कम जोखिम (जस्तै मधुमेह र हृदय रोग), र लामो आयु संग सम्बन्धित छ। नेपाल सरकार (GoN) यसका सबै जनताहरूलाई उपयुक्त पौष्टिक खाना, स्वास्थ्य सेवा, र पोषण परिणामहरूलाई असर गर्ने अन्य सामाजिक सेवाहरूमा पहुँच सुनिश्चित गर्न सहयोग गरेको छ। नेपालमा पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा हुने पुडकोपन उन्मूलनमा उल्लेखनीय प्रगति गरेको छ । नेपाल जनसांख्यिक स्वास्थ्य सर्वेक्षण अनुसार सन् २००१ को ५७ प्रतिशतबाट सन् २०१६ मा ३२ प्रतिशतमा झरेको छ भने २०१९ नेपाल बहु सूचक क्लस्टर सर्वेक्षण (NMICS) ले देखाएको छ । ३२ प्रतिशतमा थप कमी। यद्यपि, सुकेनासको लागि पनि यही भन्न सकिँदैन, एनडीएचएसले देखाउँछ, पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा सुकेनास हुने सन् २००१ मा ११ प्रतिशत र २०१६ मा १० प्रतिशत थियो, र एनएमआईसीएसले २०१९ मा १२ प्रतिशतमा थोरै वृद्धि भएको देखाउँछ।

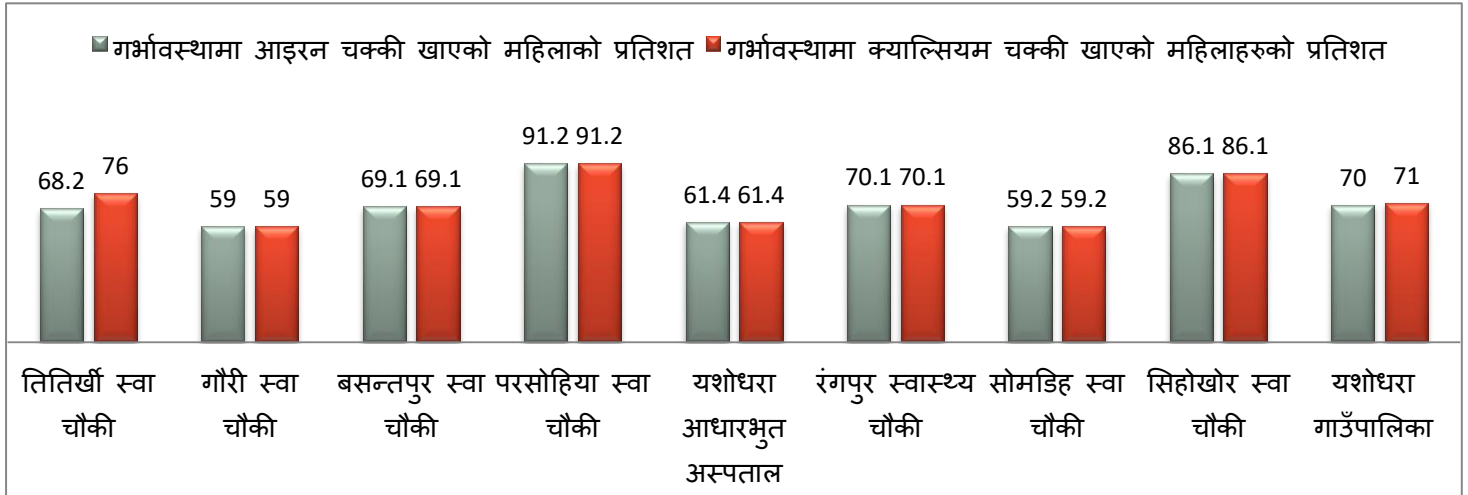
यशोधरा गाउँपालिकाको पोषण अवस्थाको एक झलक

चित्रमा देखाए अनुसार ११ महिना सम्ममाको बालबालिकाहरू तौललिन दर्ता भएको देखिन्छन तर २३ महिनामा तौल लिने प्रतिशत हेर्दा निकै कम रहेको छ ।

सन् १९९८ देखि स्वास्थ्य मन्त्रालयले गर्भवती र सुकेरी महिलालाई मातृत्वको रक्तअल्पताबाट बच्न आइरन फोलिक एसिड टेबलेट उपलब्ध गराउँदै आएको छ। प्रोटोकल अनुसार गर्भवती महिलालाई ६० मिलिग्राम आइरन र ४०० माइक्रोग्राम फोलिक एसिड दिन्छ र बच्चा जन्मेको ४५ दिनसम्म जारी रहनेछ। २००३ मा, मातृ र नवजात सूक्ष्म पोषक कार्यक्रमको गहनता (IMNMP) ले महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्यमं सेबिका (FCHVs) मार्फत आईएफए पूरकलाई प्रवर्द्धन गर्न थाल्यो। FA पूरकहरूको पहुँच र उपभोगलाई बढावा दिन। तीव्रता कार्यक्रमको परिणामको रूपमा, गर्भावस्थाको समयमा १८० ट्याब्लेटहरू लिन अनुपात बिस्तारै बढेको छ । गर्भावस्थामा आइरन र क्याल्सियम चक्की पाएका गर्भवती महिलाहरूको प्रतिशत

स्वास्थ्य संस्थामा भर्ना भएको कुपोषित बच्चा बिवरण वडा अनुसार

स्वास्थ्य संस्थाको नाम	OTC मा भर्ना भएका जम्मा बालबालिकाको संख्या (SAM&MAM)	निको भएको	डिफल्टर भएको	निको नभएको	RUTF प्राप्त गरेका बालबालिकाको संख्या
तितिर्खी स्वा चौकी	८७	८२	१	०	१०
परसोहिया स्वा चौकी	४४	४२	०	०	७
यशोधरा आधारभुत अ	१३०	१११	९	०	३६
सोमडिह स्वा चौकी	९९	९७	०	०	८

किशोरी आइरन कार्यक्रम

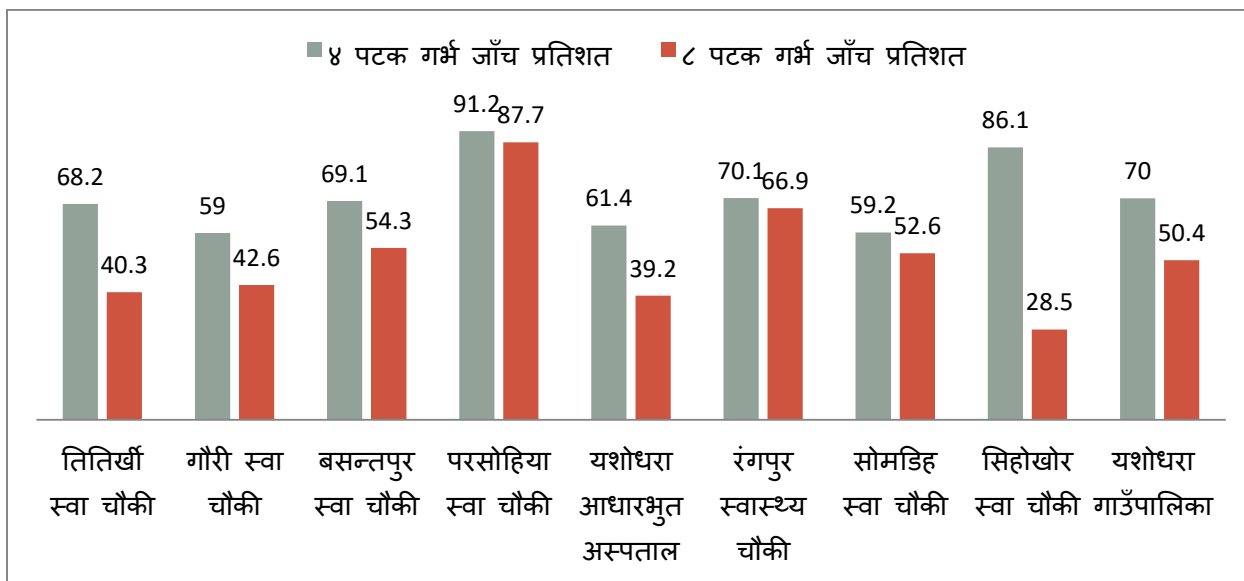
Shrawan 2080 to Asar 2081		
Organisation unit / Data	IMAM-Adolescent health and nutrition-Iron folic tablet 13 weeks	IMAM-Adolescent health and nutrition-Iron folic tablet 26 weeks
50908 Yasodhara Rural Municipality	816	0
BASANTAPUR HP KAPILBASTU	0	0
GAURI HP KAPILBASTU	210	0
PARSOHIYA HP_KAPILBASTU	0	0
RANGAPUR HP KAPILBASTU	308	0
SIHOKHOR HP_KAPILBASTU	0	0
SOMDIHA HP_KAPILBASTU	0	0
TITIRKHI HP_KAPILBASTU	298	0
YASODHARA ADHARBHUT ASPATAL	0	0

किशोरी आइरन कार्यक्रम आर्थिक वर्षमा २ बिद्यालयबाट संचालन हुनु पर्ने हो । आइरनको सम्बन्धमा सम्बन्धित वडामा रहेको स्वास्थ्य संस्थाबाट बिद्यालयले समन्वय गरि संचालन गर्नु पर्ने तथा आवश्यक भए स्वास्थ्यकर्मीबाट कक्षा समेत संचालन गर्ने भए तपनि बिबिध कारणबास आर्थिक वर्ष २०८०।०८१मा पुर्ण रुपमा संचालन हुन सकेको थिएन ।

मातृ तथा नव शिशु कार्यक्रम

राष्ट्रिय प्रोटोकल अनुसार, गर्भवती महिलाले कम्तीमा चारवटा प्रसवपूर्व जाँच गराउनुपर्छ, स्वास्थ्य संस्थामा बच्चा जन्माउनुपर्छ र तीनवटा प्रसूतिपश्चात् जाँच गर्नुपर्छ । सबै गर्भवती महिलाहरूले आफ्नो गर्भावस्थामा कम्तीमा चारवटा प्रसवपूर्व जाँच गराउनुपर्छ । भेटहरूमा महिलाहरूले निम्न सेवाहरू र सामान्य स्वास्थ्य जाँचहरू प्राप्त गर्नुपर्छ ।

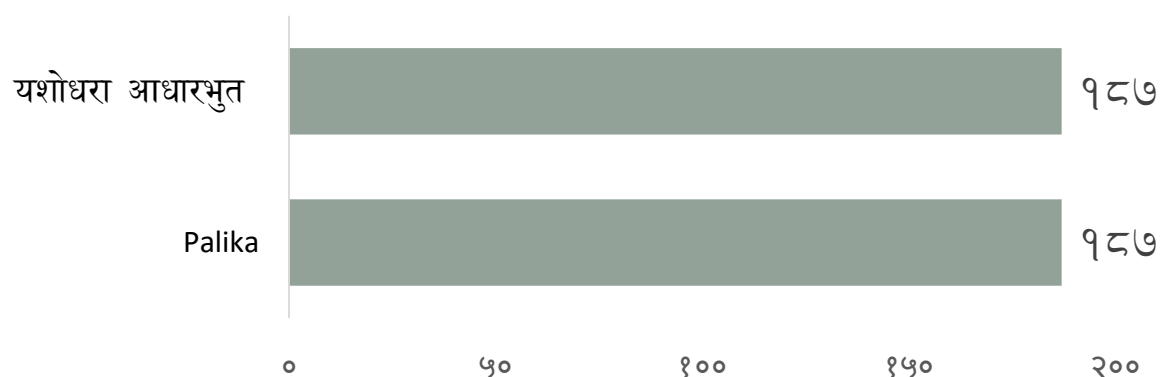
- रक्तचाप, वजन, र भ्रूण हृदय दर को निगरानी
- IEC र BCC गर्भावस्था, प्रसव, र प्रारम्भिक नवजातको हेरचाह, साथै परिवार नियोजनमा
- गर्भावस्था, सुत्केरी, र प्रसवपछिको अवधिमा खतराका संकेतहरू बारे जानकारी, साथै उपयुक्त स्वास्थ्य सुविधाहरूमा तुरुन्त रेफरल ।
- गर्भावस्थाका जटिलताहरूको प्रारम्भिक पहिचान र व्यवस्थापन ।
- सबै गर्भवती महिलाहरूले टिटानस टक्सोइड र डिप्थेरिया (टीडी) खोप, आइरन फोलिक एसिड ट्याब्लेट, र जुकाको ट्याब्लेट, साथै माला प्राप्त गर्नुपर्छ ।

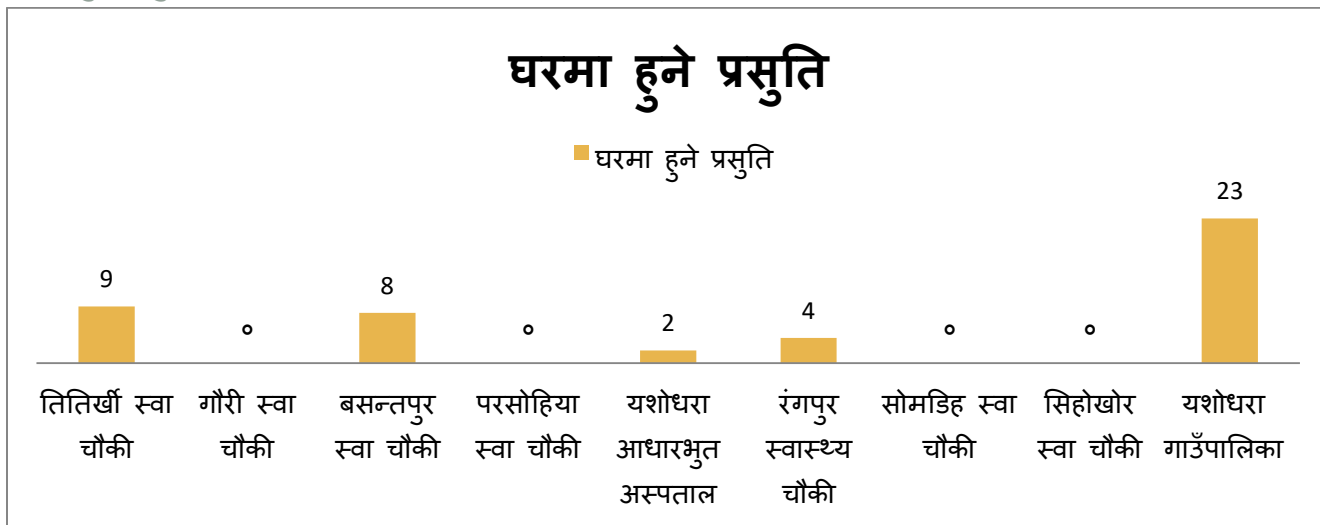
यशोधरा गाउँपालिकाले बिगतको बर्षहरु भन्दा यो बर्ष गर्भ जाँचको प्रतिशतमा बृद्धि गरेको छ ।

बर्थिंग सेन्टरमा प्रसुति

नेपाल सरकारले प्रत्येक महिलालाई मातृ सम्बन्धी अधिकारी दिइएको छ । आमा र बच्चाको प्रसुति हुने बेला हुन सक्ने खतरालाई न्युनिकरण गर्न तथा उच्च रक्तश्रव भइ हुने मृत्यु दरलाई कम गर्नको लागि प्रसुति गृहमा सुत्केरी हुन सबै सेवाहरु निशुल्क गरेको छ । तर पनि यशोधरा गाउँपालिकामा विविध कारण बस १ वटा मात्र प्रसुति केन्द्र संचालन रहेको छ । यशोधरा गाउँपालिकामा आर्थिक बर्ष २०८०।०८१ मा जम्म १८७ वटा सुत्केरी भएको देखिन्छ ।

घरमा हुने प्रसुति संख्या

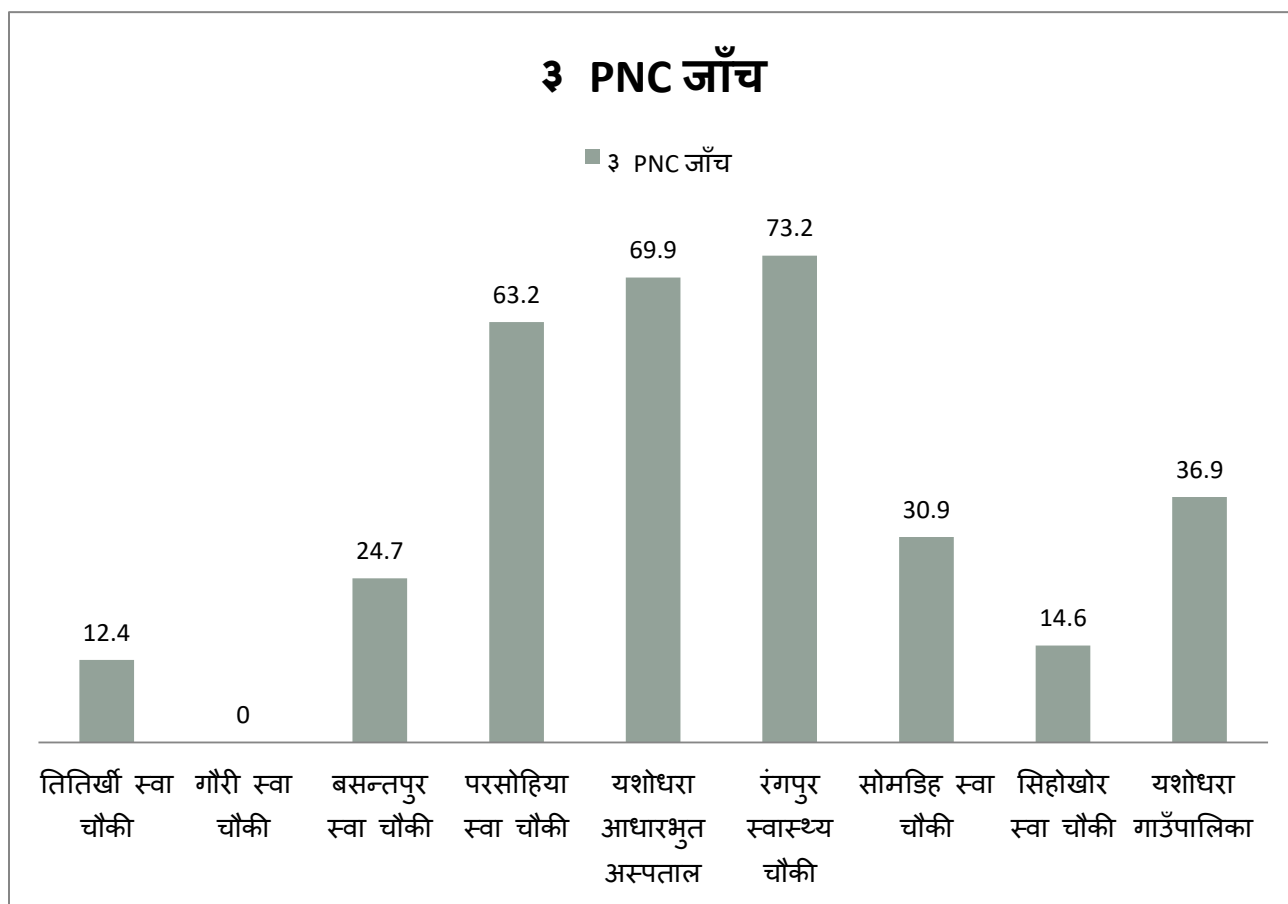
यशोधरा गाउँपालिकामा अनुमानित सुत्केरी हुने महिलाको संख्या १०१५ हो जस मध्ये पालिकामा चालु आर्थिक वर्षमा जम्मा २३ वटा घरमा प्रसुति भएको हो डाटाको हिसाबले हेर्ने हो भने १८७ जना पालिकाको प्रसुति सेन्टरमा सुत्केरी भएको र बाँकी पालिका बाहिरा गइ अस्पतालमा मै सुत्केरी भएको देखिन्छ ।

प्रसुति पश्चात जाँच

प्रसवपछिको अवधि आमा र उनीहरूका नवजात बच्चाहरू दुवैको जीवनमा महत्वपूर्ण समय हो। अधिकांश मातृ तथा नवजात शिशुको मृत्यु यसै समयमा हुने गर्दछ । यद्यपि, गुणस्तरीय हेरचाहको प्रावधानको लागि यो सबैभन्दा उपेक्षित अवधि हो। राष्ट्रिय प्रोटोकल अनुसार, सबै आमा र नवजात शिशुहरूको लागि कम्तिमा तीनवटा प्रसवोत्तर जाँचहरू सिफारिस गरिन्छ । पहिलो पटक जन्मेको २४ घण्टा भित्र, जन्मेको तेस्रो , सातौं दिनमा र ४५ दिनमा। प्रसवपछि हेरचाह सेवाहरूले निम्न समावेश गर्दछ:

- आमा र नवजात शिशुहरूमा हुने जटिलताहरूको पहिचान र व्यवस्थापन गर्ने, साथै तिनीहरूलाई उपयुक्त स्वास्थ्य संस्थाहरूमा पठाउने।

- विशेष स्तनपानको प्रवर्द्धन।
- आमाहरूका लागि प्रसवपछि भिटामिन ए र फलामको पूरक, साथै व्यक्तिगत स्वच्छता रपोषण शिक्षा नवजात शिशुहरूको खोप।
- प्रसवोत्तर परिवार नियोजनका लागि परामर्श र सेवाहरू

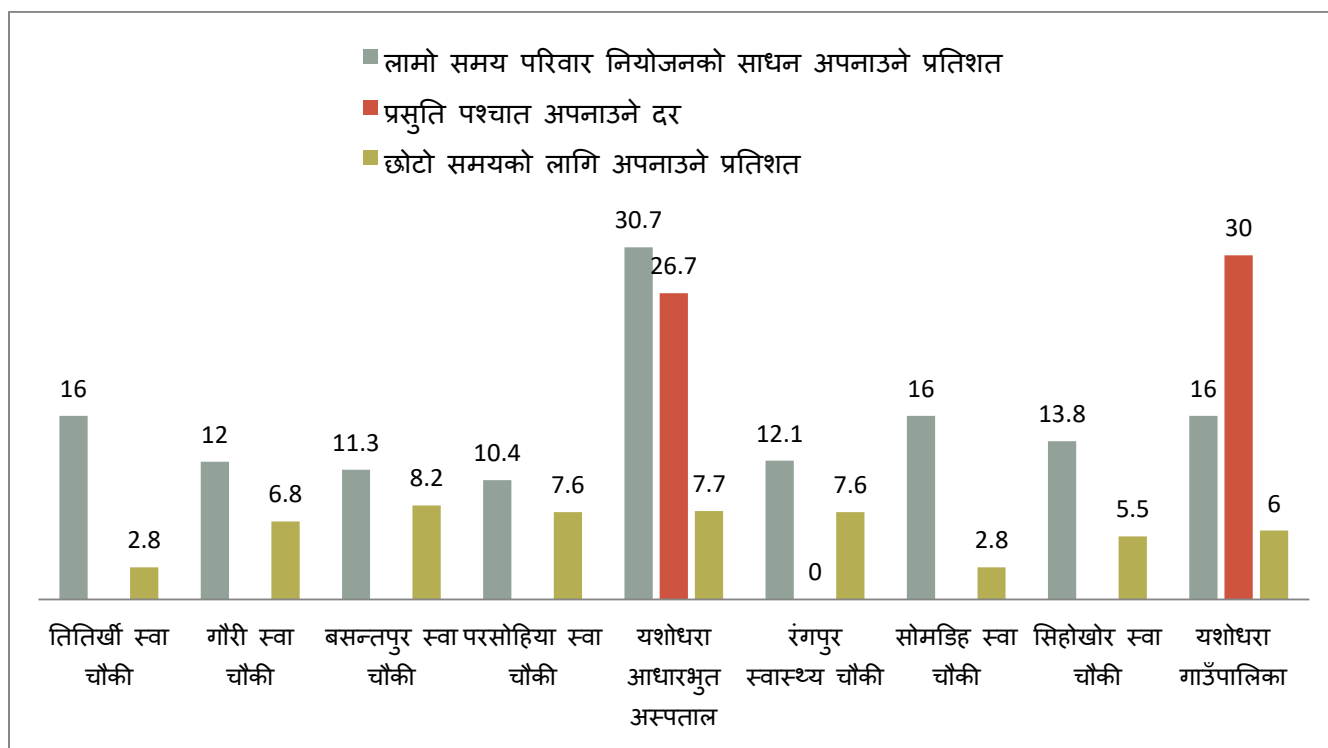
प्रजनन स्वास्थ्य रुग्णता सेवा

प्रजनन स्वास्थ्य रुग्णता सेवाहरु	जांच गरेको संख्या	पहिचान भएको संख्या
पाठेघरको मुखको क्यान्सर जांच (सबै विधिबाट)	44	0
पाठेघरको मुखको क्यान्सर जांच (VIA विधिबाट)	44	0
Fistula को जांच	0	0
आइः खस्त्रे समस्याको जांच	44	0
आइः खस्त्रे समस्या	महिलाको संख्या	
Prolapse पत्ता लागेका (Stage 1 and 2)	11	
Prolapse पत्ता लागेका (Stage 3)	2	
Prolapse पत्ता लागेका (Stage 4)	4	
Ring Pessary लगाएको	11	
शल्यक्रिया गरेको	0	
पाठेघरको मुखको क्यान्सर र Obstetric fistula	महिलाको संख्या	
Thermocoagulation र Cryotherapy गराएको	0	
Obstetric fistula को शल्यक्रिया गरेको	0	

प्रजनन समस्या भएको महिलाहरुलाई यशोधरा गाउँपालिकामा विशेषज्ञ चिकित्सा टोलीबाट समस्या पाहिचान शिविर संचालन गरिएको थियो शिविरबाट समस्याको परिक्षण गर्दा ४४ जना महिलालाई छनौट गरि थप चेकजाँच गरिएको थियो । जसको रिपोर्ट माथीको चित्रबाट हेर्न सकिन्छ ।

परिवार नियोजन कार्यक्रम

परिवार नियोजन नेपाल सरकारको प्राथमिकताका कार्यक्रमहरू मध्ये एक हो। २०१८ को सुरक्षित मातृत्व र प्रजनन स्वास्थ्यको अधिकार ऐन र २०२० को नियमहरूले गुणस्तरीय परिवार योजना (FP) जानकारी र सेवाहरूलाई महिलाको अधिकारको रूपमा आपतकालीन गर्भनिरोधक लगायत फराकिलो विधिको मिश्रणको साथ प्रस्तुत गरेको छ। १५ औँ राष्ट्रिय आवधिक योजनाका साथै सुरक्षित मातृत्व र नवजात शिशु स्वास्थ्य रोडम्याप २०३० ले पनि अधिकारमा आधारित FP सेवाहरूको उपलब्धता र पहुँचलाई जोड दिन्छ। पुरुष कन्डम, मौखिक गर्भनिरोधक चक्री, सुई, प्रत्यारोपण, र IUCD पाँच आधुनिक अस्थायी पारिवारिक विधिहरू हुन् जुन आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको एक महत्त्वपूर्ण अंग भएको छ।

सुरक्षित गर्भपतन सेवा

असुरक्षित गर्भपतनका कारण मातृ रोग र मृत्युदरको उच्च दरलाई जोड दिने प्रतिक्रियास्वरूप नेपालले सन् २००२ मा गर्भपतनलाई कानुनी मान्यता दिएको थियो। नेपालमा पहिलो त्रैमासिक सर्जिकल गर्भपतन सन् २००४ मा

देशभरबाट सुरु भएको र दोस्रो त्रैमासिक गर्भपतन तालिम २००७ मा सुरु भएको थियो र २००९ मा चिकित्सा गर्भपतन सुरु गरिएको थियो। सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार ऐन २०७५ अनुसार कानुनले गर्भवती महिलाको सहमतिमा गर्भपतन गर्न अनुमति दिएको छ। १२ हप्ताको गर्भ र २८ हप्ता सम्मको गर्भ विशेष अवस्थामा जस्तै बलात्कार, आग्रह, भ्रूण असामान्यता, मानसिक अवस्था, प्रतिरक्षा दमन रोग असुरक्षित गर्भपतनको प्रचलनलाई कम गर्न र असुरक्षित गर्भपतनबाट मातृ रोग र मृत्युदर घटाउन सुरक्षित मातृत्व तथा प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार ऐन, २०७५ र नियमावली २०७७ ले तोकिएको मापदण्ड र योग्यता पूरा गर्ने इजाजतप्राप्त स्वास्थ्यकर्मीलाई मात्र सुरक्षित गर्भपतनको सूचीमा राखेको छ। सेवा प्रदायकले गर्भवती महिलालाई सुरक्षित गर्भपतन सेवा प्रदान गर्नु पर्नेछ लाइसेन्स प्राप्त स्वास्थ्य संस्थामा खण्ड १५ को रूपमा पनि सूचीबद्ध हुनुपर्छ यशोधरा गाउँपालिकामा हाल चालु आ बमा १ वटा स्थानबाट १२ हप्ता सम्मको गर्भ पतन सुरुवात भएको छ।

सुरक्षित गर्भपतन सेवा		१२ हप्ता सम्म		१२ हप्ता माथि	
		मेडिकल	सर्जिकल	मेडिकल	सर्जिकल
गर्भपतन सेवा पाएका	< २० वर्ष				
जम्मा महिला	≥ २० वर्ष	१			
गर्भपतन पश्चात् प. नि. साधन अपनाएका	छोटो अबधि				
	लामो अबधि				
गर्भपतनका कारण भएको जटिलता					

१ वटा १२ हप्ताको गर्भ गराइ सेवाको सुरुवात भएको थियो।

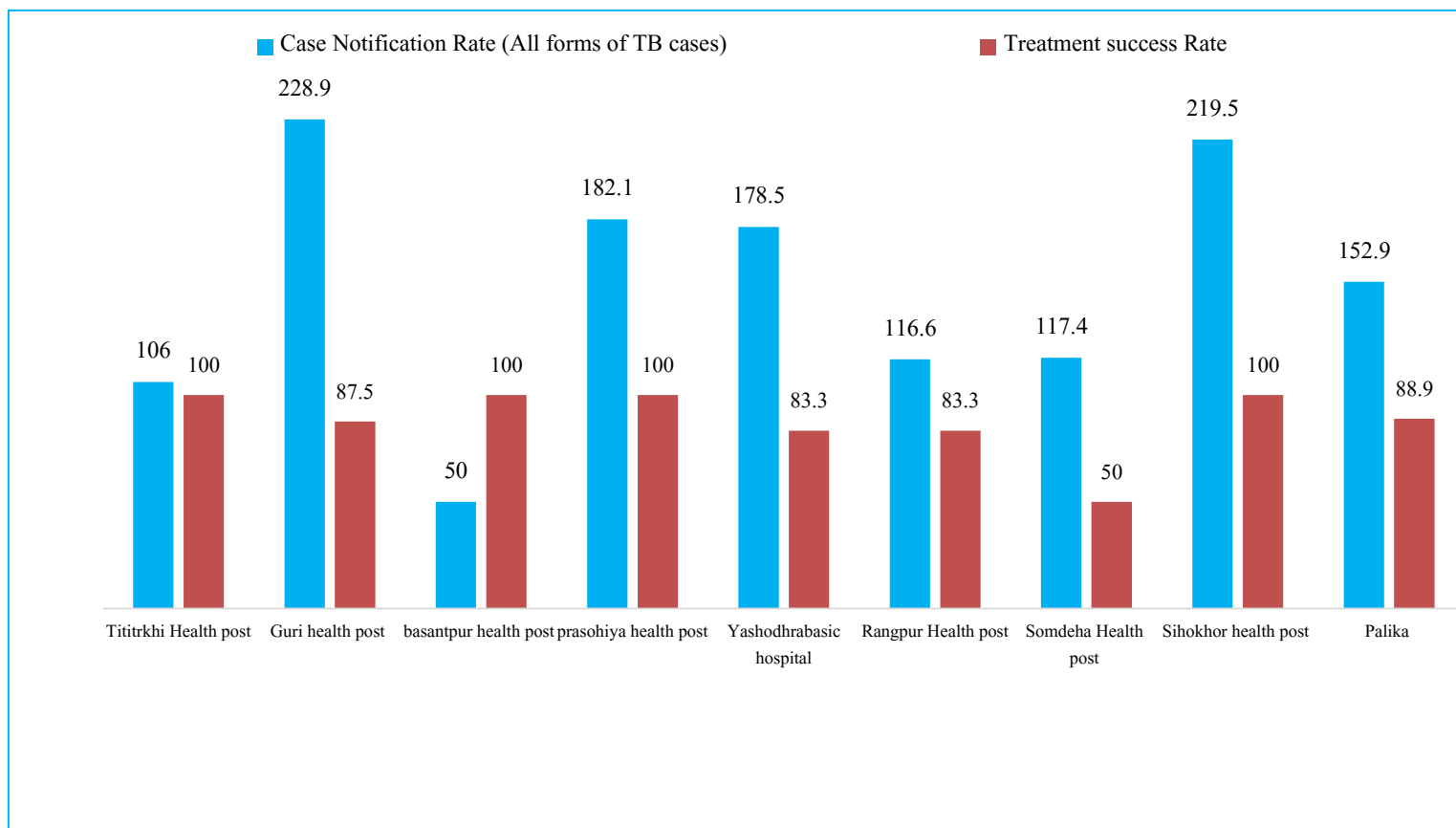
क्षयरोग नियन्त्रण कार्यक्रम

क्षयरोग (TB) एक सरुवा रोग हो जुन बिरामी हुनु स्वास्थ्यको प्रमुख कारण हो र विश्वभर मृत्युको प्रमुख कारणहरू मध्ये एक हो। विश्वको एक चौथाई जनसंख्या क्षयरोगबाट संक्रमित भएको अनुमान

गरिएको छ, तर धेरैजसो मानिसहरूलाई क्षयरोगको रोग लागे छैन र कतिपयले संक्रमण हटाउनेछन्। नेपालमा क्षयरोग जनस्वास्थ्य चुनौतीको रूपमा रहेको छ । यो रोकथाम गर्न सकिने र निको पार्न सकिने भएतापनि क्षयरोगका बिरामीहरू धेरै संख्यामा उपचारको दयारामा आएको छैन र उपचारको दयारामा नआइ अकालमा क्षयरोगका कारण धेरैको मृत्यु हुने गरेको छ । राष्ट्रिय रणनीतिक योजना (2021-2026) अनुसार प्रत्येक वर्ष 68,000 क्षयरोगबाट बिरामी पर्छन् र प्रति वर्ष 238/100000 जनसंख्या घटनाहरू छन्। जहाँ TB प्रकोप दर 416/100,000 छ जुन WHO द्वारा पहिले अनुमान गरिएको भन्दा 1.8 गुणा बढी छ, र संशोधित घटना दर 238/100,000 छ जुन पहिले अनुमान गरिएको भन्दा 1.6 गुणा बढी छ । क्षयरोगसँग सम्बन्धित मृत्युदर पनि अघिल्लो अनुमानभन्दा ३.१ गुणा बढी भएको पुनः अनुमान गरिएको थियो भने क्षयरोगको औषधि प्रतिरोधी क्षमता अघिल्लो अनुमानभन्दा १.६ गुणा बढी थियो। तसर्थ, नेपाललाई विश्व स्वास्थ्य संगठनको बुलेटिनमा क्षयरोगको औषधि विरुद्ध उच्च प्रतिरोधी मुलुकको रूपमा सूचीकृत गरिएको छ। राष्ट्रिय क्षयरोग कार्यक्रमको राष्ट्रिय रणनीतिक योजना (२०२१/२२-२०२५-२६) ले विश्व स्वास्थ्य संगठनको क्षयरोग अन्त्य रणनीति र दिगो विकास लक्ष्य (एसडीजी २०३०) अनुरूप तयारी गर्न निर्देशन दिएको छ ।

यशोधरा गाउँपालिका क्षयरोगको उपचार गर्ने स्वास्थ्य संस्था ८ वटा रहेको छ । तथा क्षयरोग पहिचानको लागि हाल १ वटा माइक्रोस्कोपी केन्द्र मात्र रहेको छ ।

क्षयरोगको बिरामी संख्या वडा अनुसार

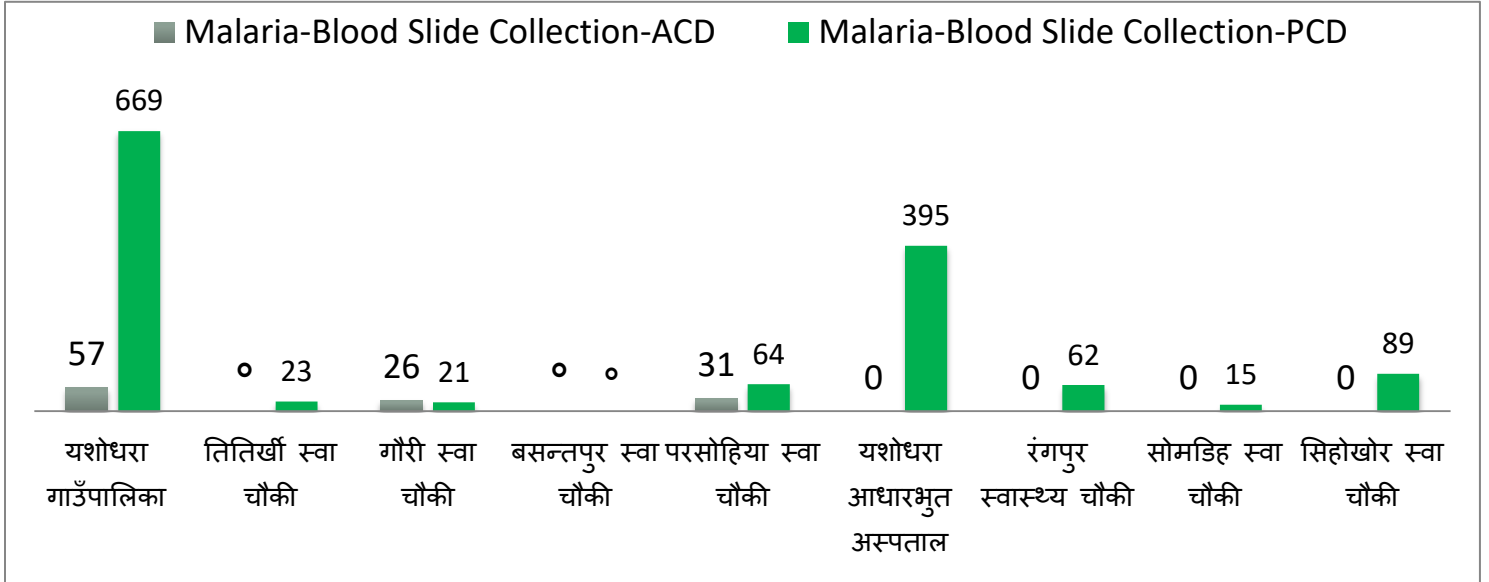
Organisation unit / Data	TB-Case Registration-EP (New)	TB-Case Registration-EP (Relapse)	TB-Case Registrati on-PBC (New)	TB-Case Registration-PBC (Relapse)	TB-Case Registratio n-PCD (New)	Total
यशोधरा गाउँपालिका	15	2	47	2	4	70
तितिर्खी स्वा चौकी	1		4		1	6
गौरी स्वा चौकी	4	1	7			12
बसन्तपुर स्वा चौकी			2			2
परसोहिया स्वा चौकी	2		6		1	9
यशोधरा आधारभुत अस्पताल	2	1	9			12
रंगपुर स्वास्थ्य चौकी			5	1	1	7
सोमडिह स्वा चौकी	5		3			8
सिहोखोर स्वा चौकी	1		11	1	1	14

औलो नियन्त्रण कार्यक्रम

नेपालको मलेरिया नियन्त्रण कार्यक्रम सन् १९५४ मा मुख्यतया मध्य नेपालको तराई क्षेत्रमा संयुक्त राज्य अमेरिकाको सहयोगमा सुरु भएको थियो। १९५८ मा, राष्ट्रिय मलेरिया उन्मूलन कार्यक्रम सुरु भयो र १९७८ मा अवधारणा एक नियन्त्रण कार्यक्रम मा फर्कियो। १९९८ मा, रोल ब्याक मलेरिया (RBM) पहल कडा-कोर जंगल, तराई, भित्री तराई र पहाडी नदी उपत्यकाहरूमा नियन्त्रणको लागि सुरु गरिएको थियो, जसले नेपालमा ७० प्रतिशत भन्दा बढी औलोका केसहरू ओगटेको थियो । भेक्टर लामखुट्टेको प्रचुर मात्रामा, मोबाइल र कमजोर जनसंख्याको बीचमा, अपेक्षाकृत दुर्गम क्षेत्रहरूमा, र निश्चित तापमानको समयमा औलो ठूलो जोखिम हो .

नेपालले अहिलेसम्म प्राप्त गरेको उपलब्धिलाई सुदृढ गर्ने र स्थानीय औलोको संक्रमणलाई रोक्ने र २०२२ सम्ममा स्वदेशी औलोलाई शून्यमा पुऱ्याउने र सन् २०२५ सम्ममा मलेरिया उन्मूलन गर्ने प्रयासलाई तीव्रता दिने लक्ष्य राखेको छ । आयातित संक्रमणहरू बढ्दो रूपमा महत्त्वपूर्ण हुन्छन् किनकि तिनीहरूले प्रायः अधिकांश केसहरूलाई प्रतिनिधित्व गर्छन्, प्रसारणलाई निरन्तरता दिन सक्छन्, पुनरुत्थान हुन सक्छन् र मृत्युदर निम्त्याउँछन् । यशोधरा गाउँपालिकामा औलो नियन्त्रणको लागि पालिका भित्रको ८ वटै स्वास्थ्य संस्थाबाट नि शुल्क परिक्षणको व्यवस्था गरिएको छ ।

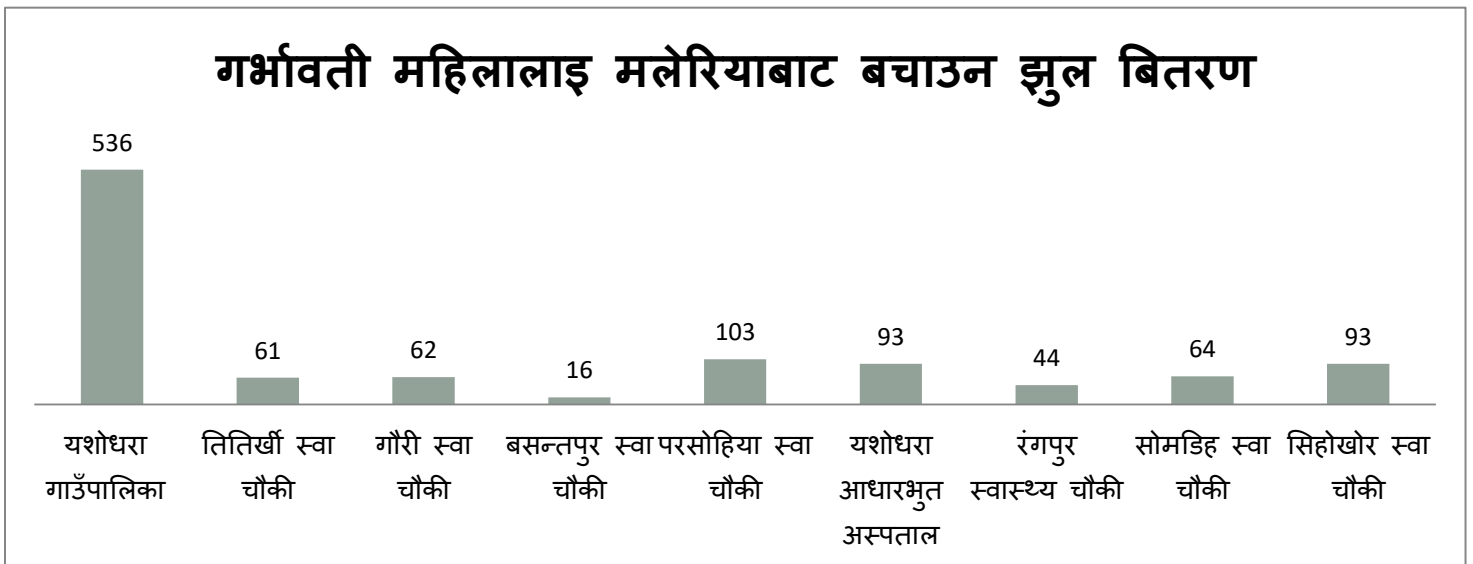
वडा अनुसार मलेरिया परिक्षण भएको संख्या

ग्राफ अनुसार पालिका भित्रको सबै स्वास्थ्य संस्थाबाट मलेरिया केस पहिचानको लागि परिक्षण गरिएको थियो तर बसन्तपुर स्वास्थ्य चौकीबाट १ वटा केस परिक्षण भएको थिएन । यस आर्थिक वर्षमा १ वटा पनि मलेरिया देखिएको थिएन ।

मलेरिया नियन्त्रणका लागि झुल बितरण

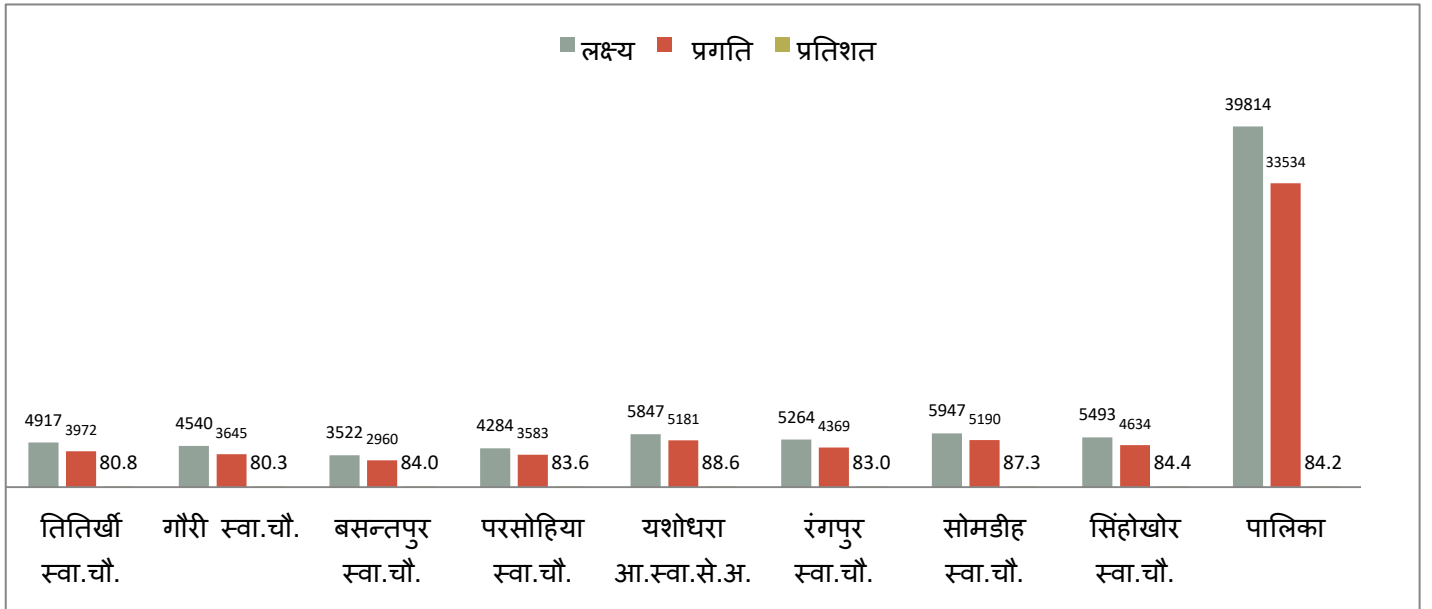
गर्भावती महिलालाई मलेरियाबाट बचाउन झुल बितरण

हात्ती पाइले रोग नियन्त्रण अभियान

लिम्फ्याटिक फाइलेरियासिस नेपालमा सार्वजनिक स्वास्थ्य समस्या हो। तराईमा समुन्द्री सतहदेखि ३ सय फिटदेखि ५ हजार ८ सय मिटर उचाइमा मध्य पहाडमा यो रोग देखिएको हो । तुलनात्मक रूपमा पहाडभन्दा तराईमा धेरै केसहरू देखिन्छन्, तर पहाडी उपत्यका र नदी बेसिनहरूमा पनि रोगको बोझ बढी छ। यो रोग ग्रामीण क्षेत्रहरूमा बढी प्रचलित छ, मुख्य रूपमा गरिब मानिसहरूलाई असर गर्छ। *Wuchereria bancrofti* नेपालमा रेकर्ड गरिएको एक मात्र परजीवी हो।

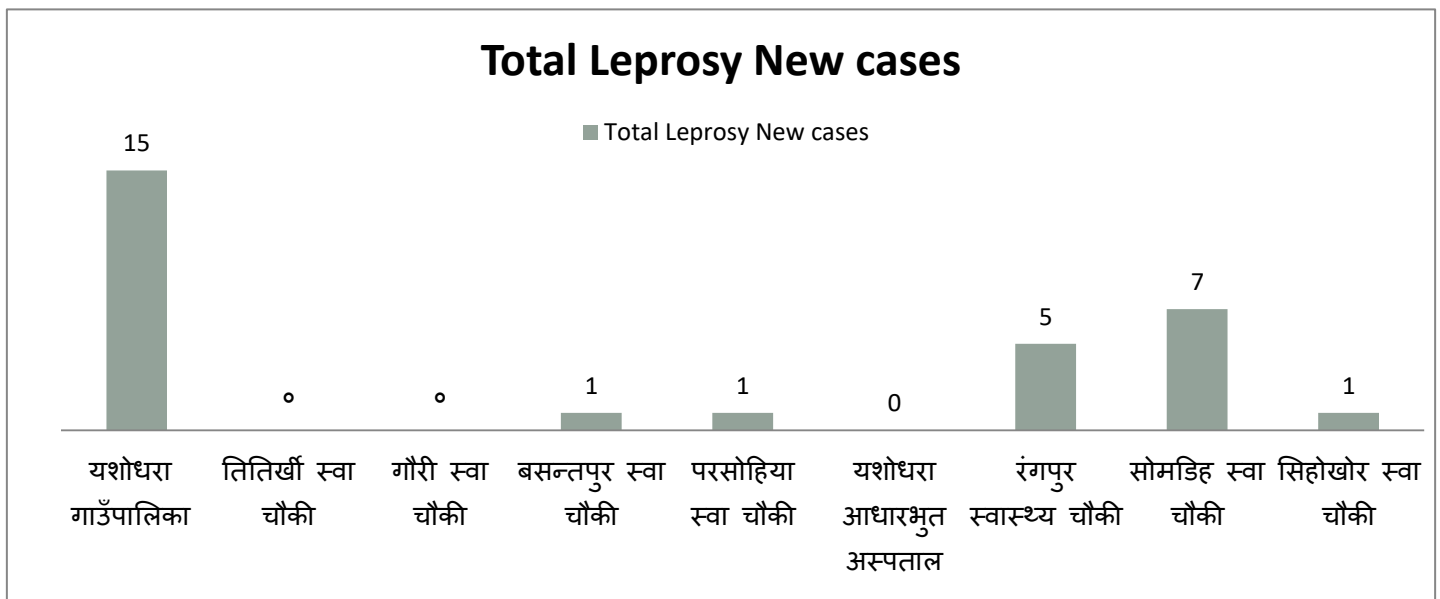
हात्ती पाइले प्रगति वडा अनुसार

राष्ट्रिय कुष्ठरोग नियन्त्रण कार्यक्रम

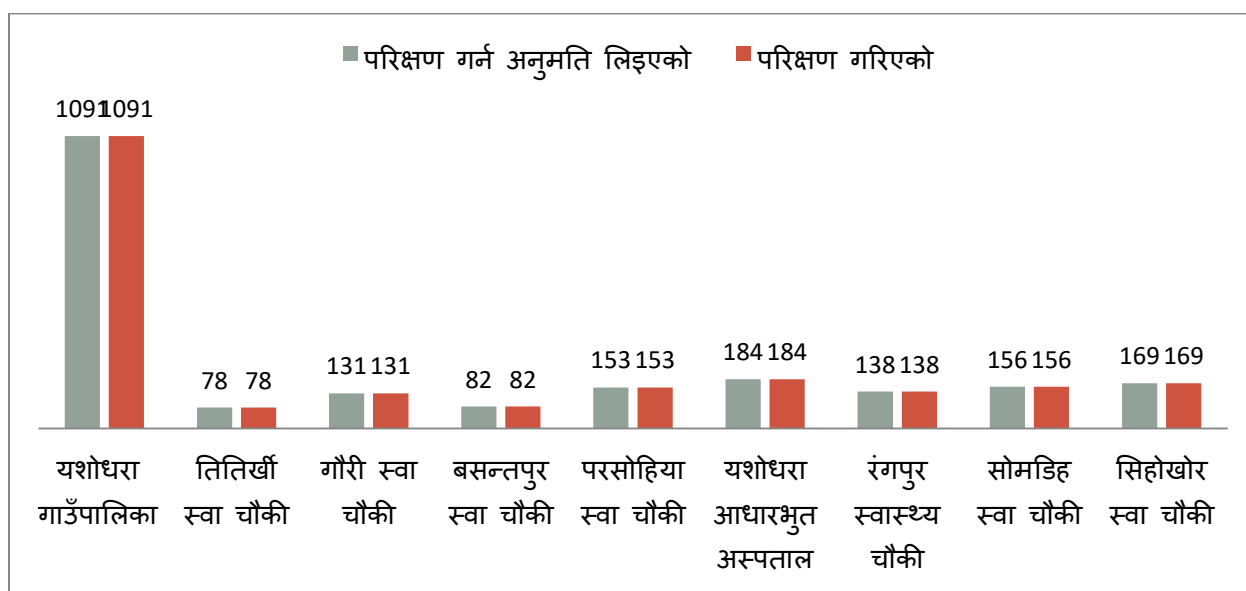
नेपालले डिसेम्बर २००९ मा कुष्ठरोगलाई जनस्वास्थ्य समस्याको रूपमा उन्मूलन गरेको र २०१० मा उन्मूलन घोषणा गरेको छ। राष्ट्रिय स्तरमा उन्मूलनको स्थिति त्यसयता कायम छ, यद्यपि यस रोगको बोझलाई थप घटाउने र उप-राष्ट्रिय स्तरमा कुष्ठरोग उन्मूलन गर्नु अझै चुनौतीपूर्ण छ। राष्ट्रिय कुष्ठरोग रणनीति (२०१६-२०) ले अशक्तता र कलंक सहित कुष्ठरोगका परिणामहरू अन्त्य गर्ने लक्ष्यका साथ कुष्ठरोग मुक्त नेपालको परिकल्पना गरेको छ। जुलाई १०१९ मा, कुष्ठरोग नियन्त्रण र अशक्तता व्यवस्थापन खण्ड (LCDMS), EDCC, MoHP ले WHO, GPZL र सबै ILEP साझेदारहरूको सहयोगमा राष्ट्रिय कुष्ठरोग रणनीतिको कार्यान्वयनको समीक्षा गर्‍यो र शून्य कुष्ठरोग रोडम्याप (२०२१-२०३०) को परिकल्पना गर्‍यो। आर्थिक वर्ष २०७३/७४ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/७९ सम्म लुम्बिनी प्रदेशको कुष्ठरोगको प्रकोप प्रति १० हजार जनसंख्यामा १.५ बाट १.१ मा घटेको छ। यो दर कुष्ठरोगलाई जनस्वास्थ्य समस्याको रूपमा उन्मूलन गर्ने सङ्केत गर्न डब्लूएचओले निर्धारण गरेको प्रति १०,००० मा १ केसको कट-अफ पोइन्टभन्दा माथि छ। विगत छ वर्षमा, २०७५/७६ र २०७६/७७ को बीचमा लगातार दुई वर्षमा कुष्ठरोगको प्रकोप १ भन्दा कम देखिएको थियो। तर, यो क्रम बिस्तारै बढ्दै गएको छ।

यशोधरा गाउँपालिकाको अवस्था वडा अनुसार

एच आइ भि अवस्था

1988 मा एचआईभी पहिचानको पहिलो केस संग, नेपालले आफ्नो पहिलो राष्ट्रिय नीति प्राप्त प्रतिरक्षा कमजोरी सिन्ड्रोम (एड्स) र यौन संचारित रोग (STDs) नियन्त्रण, 1995 (2052 BS) मार्फत एचआईभीको महामारीको लागि नीतिगत प्रतिक्रिया सुरु गर्यो। एचआईभीको महामारीको गतिशील प्रकृतिलाई ध्यानमा राख्दै, नेपालले सन् १९९५ मा आफ्नो पहिलो राष्ट्रिय नीतिलाई पुनर्विचार गर्‍यो र पछिल्लो संस्करणलाई अनुमोदन गर्‍यो: मानवसम्बन्धी राष्ट्रिय नीति . 95-95-95 को महत्वाकांक्षी वैश्विक लक्ष्य हासिल गर्न नयाँ राष्ट्रिय एचआईभी रणनीतिक योजना 2021-2026 सम्ममा, एचआईभी (PLHIV) सँग बाँचिरहेका सबै मानिसहरूमध्ये 95% ले आफ्नो एचआईभी स्थिति थाहा पाउनेछन्, निदान भएका सबै मानिसहरूमध्ये 95% एचआईभीले निरन्तर एन्टिरेट्रोभाइरल थेरापी प्राप्त गर्नेछ, र एन्टिरेट्रोभाइरल प्राप्त गर्ने सबै मानिसहरूमध्ये 95% थेरापीले भाइरल दमन गर्नेछ। NHSP (2021-2026) ले 95-95-95 लक्ष्यहरू प्राप्त गर्न र IRRTR फास्ट ट्र्याक दृष्टिकोण अपनाएर ठाडो प्रसारणको उन्मूलन गर्ने लक्ष्य र मार्गदर्शन गर्दछ। रणनीतिक अवधि भित्र TB कार्यक्रम, CB-IMNCI, सुरक्षित मातृत्व कार्यक्रम आदि जस्ता घटकहरूसँग एकीकरण गरेरा जाने छ ।

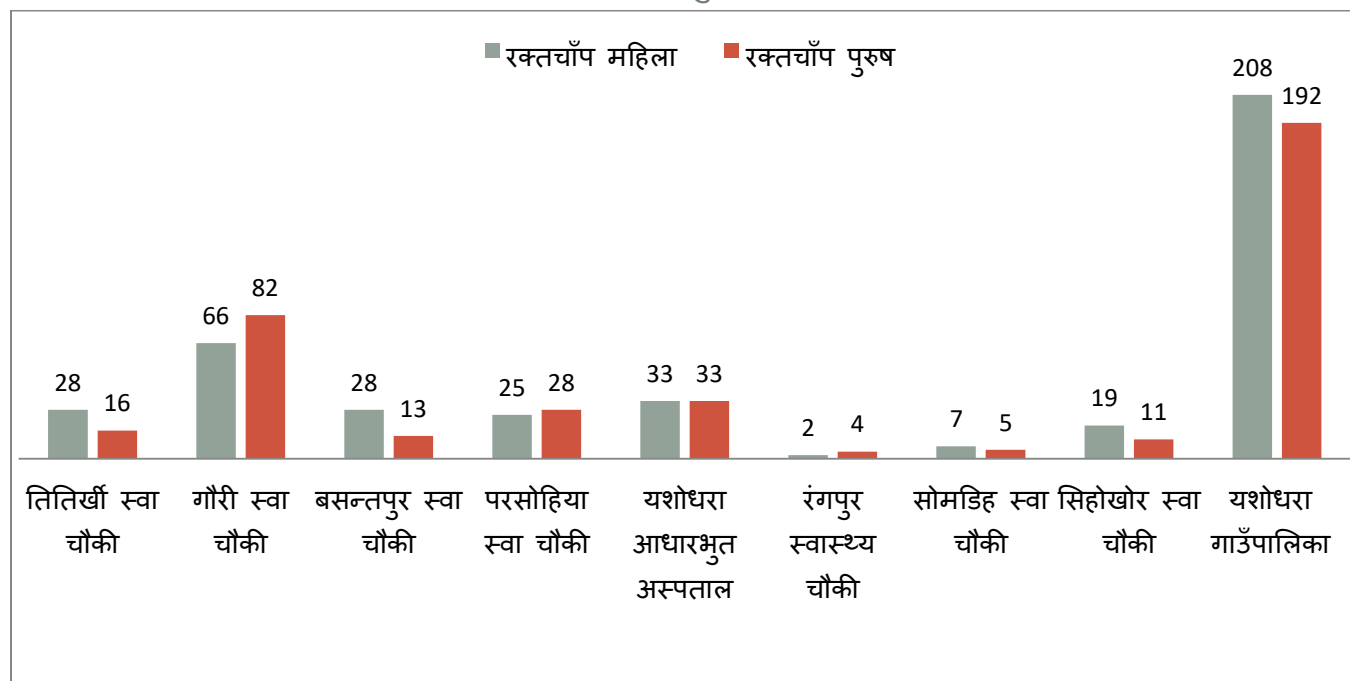

नसर्ने रोगको अवस्था

नेपालको 2080/081 (2023-2024) स्वास्थ्य नीतिले सरुवा रोगहरू विरुद्धको अभियान र नसर्ने रोग (NCDs) को उपचारका लागि विशेष कार्यक्रमहरू समावेश गरेको छ। सरकारले स्वास्थ्य लगायतका अन्य नीति तथा कार्यक्रम पनि प्रस्तुत गरेको छ।

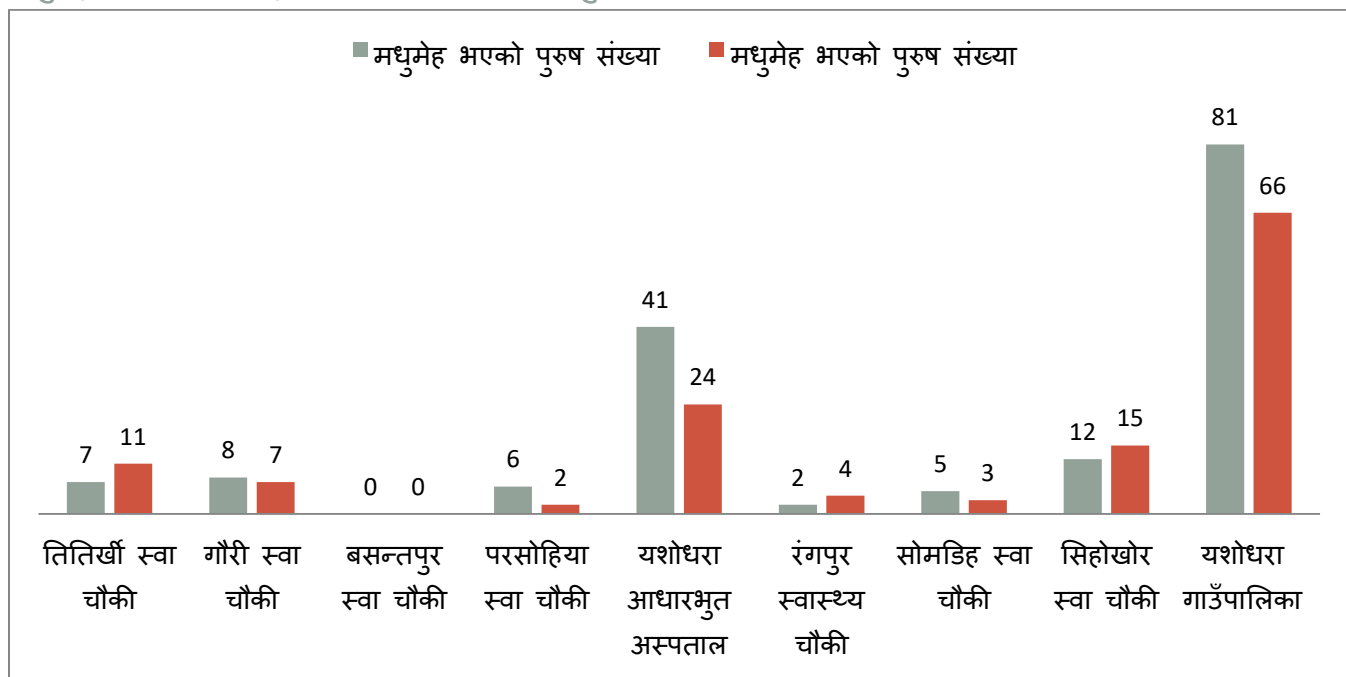
नेपाल सरकारको नितीलाइ हेर्दै यशोधरा गाउँपालिकाले सामुदायम लुकेरा बसेको नसर्ने रोगहरूलाइ पत्ता लगाउन बिभिन्न शिविर संचालन गरि केसहरूलाइ उपचारको दयारामा ल्यान प्रतिबद्ध छ। उक्त प्रतिबद्धतालाइ पुरा गर्दै यशोधरा गाउँपालिकले तपसिल प्रगति गरेको छ।

रक्ताचाँपको उपचारमा रहेको बिरामी संख्या वडा अनुसार

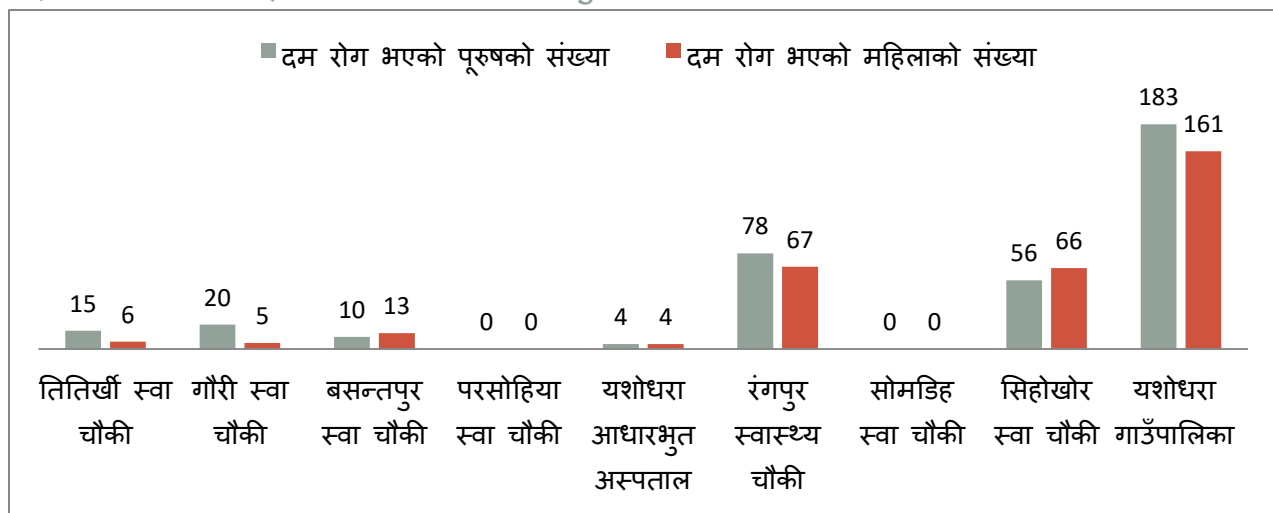

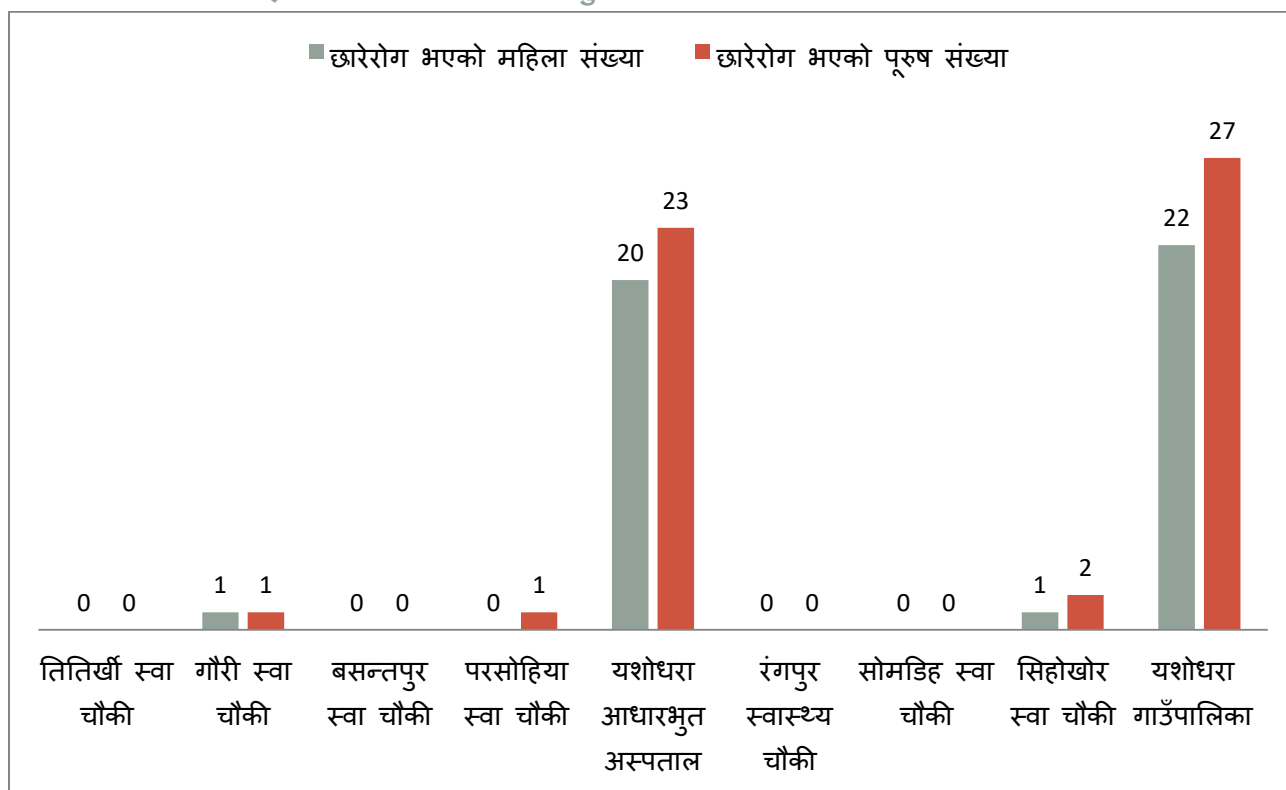
मधुमेहको उपचारमा रहेको बिरामी संख्या वडा अनुसार

दम रोग उपचारमा रहेको बिरामी संख्या वडा अनुसार

छारे रोग उपचारमा रहेको बिरामी संख्या वडा अनुसार

यशोधरा गाउँपालिका स्वास्थ्य शाखाले बेला बेलमा विशेषज्ञ चिकित्सकबाट समस्या तथा रोग पहिचानको लागि शिविर संचालन गरेको शिविरबाट पहिचान भएको मंसिक रोगको बिरामीहरुलाई स्वास्थ्य संस्थाबाट निशुल्क रुपमा उपचार हुने गरेको छ ।

यशोधरा गाउँपालिकाबाट स्वास्थ्य क्षेत्रमा भएको उत्कृष्ट कार्यहरु

२ दिने नि शुल्क शल्यक्रिया सहितको आँखा शिविर संचालन गरेको
शिविरमा सेवा पाएको सेवा ग्राहीको विवरण

नि: शुल्क आँखा चेकजाँच १९०४ जनालाई

नि शुल्क
अप्रेसन
१८३
जनालाई

नि शुल्क
पावर
वाला
चश्मा

बितरण ९३० जनालाई

नि शुल्क औषधी बितरण १९०४ जनालाई

नि शुल्क अप्रेसन पछिको कालो चश्मा बितरण १८४ जनालाई

नि: शुल्क रगत परिक्षण २१६ जनालाई

अप्रेसन भए पछि कालो चश्मा बितरको बेला लिइएको तस्बिर

आप्रेसन पछि बिरामीलाई आराम गर्ने बेलाको लिइएको फोटो

यशोधरा गाउँपालिका भित्र रहेको ८ वटा स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्टोर व्यवस्थित गर्नको २४ जना कर्मचारीहरूलाई तालिम प्रदान गराइ ८ वटै स्वास्थ्य संस्थाबाट स्टोर अनलाइन गराएको

समुदायमा क्षयरोगको उपचार गर्नको लागि पालिकाको २ वटा स्थानमा क्षयरोग क्याप गराइ ३ जना बिरामी खोजपड्ताल गरि उपचारको दायरामा ल्याएको

यशोधरा गाउँपालिकाको अम्लोन्हामा स्वास्थ्य शिविर संचालन गरि गरिब जनताहरुलाई निशुल्क
बिशेषज्ञ चिकित्सकिय सेवा प्रदान गरेको

शिविरमा सेवा बिबरण :

जम्मा सेवा ग्राही १२३७ ।
नाककान घाँटीमा २४३ जना ।
स्त्रीरोग १२५ जना ।
तडजोर्नी ४६४ जना ।
जनरल सेवा ३९५ जना ।
इसीजी ३५ जना ।
यु एस जी ६३ जना
ल्याब सेवा १०२ जना ।

महिलाहरुमा हुने क्यान्सर रोग पहिचान तथा उपचार शिविर

शिविरबाट सेवा लिइएको विवरण

८० जना भन्दा धेरै पाठेघरको भएको महिलाहरुले जाँच र उपाचार गराएको ।
१० जना पाठेघर तल भएको महिलाहरुलाई पाठेघरमा रिगं प्रेसरी लगाएको ।
क्यान्सरको संका भएको २ जना महिलाहरुलाई रेफर गरेको ।

पुर्णखोप दिगोपना कार्यक्रम

यशोधरा गाउँपालिको ४३०० घरधुरीको सर्वेक्षण गरि खोप लगाउन छुट भएको ५ वटा बच्चहरुलाई पुर्ण खोप सेवा प्रदान गरि पालिकालाई पुर्णखोप घोषणा गरेको

